

Kymenlaakson ALUEELLINEN HYVINVOINTIKERTOMUS 2026

ja VÄESTÖRYHMÄKOHTAISET HYVINVOINTISUUNNITELMAT 2026-2029

Kymenlaakson hyvinvointialueen aluevaltuusto 3.3.2026

KYMENLAAKSON ALUEELLISEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN VISIO

*Kymenlaakso on hyvinvoiva ja turvallinen alue,
jossa voi elää terveellistä ja merkityksellistä arkea*

~Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa

~Eri toimijat ja asukkaat rakentavat yhdessä

kestävää hyvinvointia

Visio antaa suunnan, strategiset painopisteet määrittävät keinot ja seurantatieto, kuten HYTE-kertoimet ja asiantuntijatieto mittaavat, kuinka hyvin nämä keinot muuttuvat väestön hyvinvoinniksi.

Sisältö

1. Johdanto

1.1 Hyvinvointi syntyy yhteistyössä

1.2 Hyvinvointi Kymenlaaksossa: hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden nykytilan yleiset huomioid

1.3 Kymenlaakson hyvinvointialueen ehkäisevä ja edistävä työ

1.4 Yhteenveto

2. Kymenlaakson hyvinvoinnin strategiset painopisteet ja tavoitteet

3. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi

3.1 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

3.2 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

4. Työikäisten hyvinvointi

4.1 Työikäisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

4.2 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

5. Ikääntyneiden hyvinvointi

5.1 Ikääntyneiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

5.2 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

6. Suunnitelman hyväksyminen ja seuranta

7. Hyvinvointikertomustyön työryhmä

8. Käsitteiden selitykset

9. Täydentäviä asiakirjoja

10. Liitteet

11. Lähteet

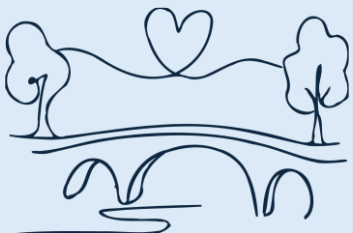

Tiedolla johtamisen väline

Alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma toimii tiedolla johtamisen välineenä, jonka avulla saadaan päätöksenteon tueksi kokonaiskuva koko maakunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilasta.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma auttavat tekemään päätöksiä ja seuraamaan, miten asukkaiden terveys ja hyvinvointi kehittyi.

(Kymenlaakson hyvinvointialuestrategia 2026–2029)

Johdanto

Kymenlaakson alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on tehty vuosille 2026-2029. Se on johtamisen työväline ja lakisääteinen asiakirja, joka tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä hyvinvointialueella että yhdyspinnoilla. Asiakirjassa kuvataan hyvinvoinnin nykytilaa ja kerrotaan mitä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden näkökulmia painotamme ja edistämme alueellisesti. Samalla se linjaa alueellisen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen koordinaation painopisteet sekä tavoitteet ja niiden toimeenpanon.

Hyvinvointialueen strategia ohjaa ja tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta

Lain mukaan jokaisella hyvinvointialueella täytyy olla strategia ja strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Kymenlaakson hyvinvointialuestrategian tavoitteilla pyritään muun muassa vahvistamaan ennaltaehkäisyä ja edistämään asukkaiden hyvinvointia valtakunnallisesti kärkitasolle.

Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on yksi Kymenlaakson hyvinvointialuestrategiaa toimeenpanevista toteuttamisohjelmista.

Tämä, alueellisesti toinen Kymenlaakson hyvinvointikertomus vuosille 2026-2029 on laadittu saman aikaisesti hyvinvointialuestrategian kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vaatii onnistuakseen yhteistyötä

Kymenlaakson hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja linjaukset on laadittu yhteistyössä monialaisessa työryhmätyöskentelyssä.

Alueelliset tavoitteet on muodostettu yhdistämällä monipuolista hyvinvointitietoa sekä osallistavan prosessin tuottamaa aineistoa.

Asiakirja on valmisteltu yhteistyössä alueen kuuden kunnan (Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti) sekä järjestöjen ja muiden alueellisten yhteistyötoimijoiden kanssa.

Asiakirja yhdistää alueellisen hyvinvointikertomuksen sekä lasten, nuorten, työikäisten ja ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat lain määritelmien mukaan yhdeksi asiakirjakokonaisuudeksi.

Laki velvoittaa monialaiseen yhteistyöhön

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä.¹

Yhteistyötä tulee tehdä lisäksi alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen tulee vahvistaa järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.¹

1.1 Hyvinvointi syntyy yhteistyössä

Hyvinvointialue vastaa hyvinvointikertomuksen alueellisesta koordinoinnista

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on useiden toimijoiden yhteinen tehtävä, jonka tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja terveyttä ja kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Hyvinvointialueen rooli alueellisessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä on huolehtia siitä, että strategian tavoitteet kohdistuvat väestöstä nouseviin tarpeisiin ja ohjaavat väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä poikkihallinnollisena sekä monitoimijaisena yhteistyönä.

Samalla tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti painopisteen siirtämistä sosiaali- ja terveydenhuollon korjaavista palveluista ennaltaehkäisyyn, ennakointiin sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen. Tämän onnistumiseksi on panostettava myös sellaisiin tukitoimiin, jotka ehkäisevät asukkaiden sote-palvelujen tarvetta. Tässä yhteistyössä korostuu erityisesti kuntien ja järjestöjen rooli.

Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa hyvinvointikertomustyön alueellisesta koordinoinnista. Työtä tehdään monialaisessa yhteistyössä kuntien, järjestötoimijoiden sekä muiden alueellisten yhteistyötahojen kanssa. Arjessa jokaisen asukkaan päivittäisillä valinnoilla on huomattava merkitys paitsi yksilön, myös yhteisön hyvinvoinnin edistämässä ja sairauksien ehkäisemisessä.

Kuntakortit ja järjestökortti täydentävät alueellista hyvinvointikertomusta

Alueellista hyvinvointikertomusta täydentämään on liitetty kuntakortit ([liite 1](#)) kaikista alueen kunnista ja järjestökortti ([liite 2](#)) alueen järjestöistä.

Kuntakortteihin on kuvattu kunnan erityispiirteet, hyvinvoinnin strategiset kärjet sekä keskeiset hyvinvoinnin vahvuudet ja haasteet. Näin on tuotu esiin Kymenlaakson alueen kuntien erityisyys ja moninaisuus.

Järjestökortissa on kuvattu järjestöjen roolia ja vahvuuksia yhteisten hyvinvointitavoitteiden toteuttamisessa.

Työskentely perustuu strategiseen kumppanuuteen

Hyvinvointialueen tulee vähintään kerran vuodessa neuvotella kuntien sekä alueen muiden hyte-toimijoiden kanssa hyvinvointia ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.¹

Alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö perustuu strategiseen kumppanuuteen eri toimijoiden kanssa ja se toteutetaan alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kautta.

Kymenlaakson hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet

Kymenlaakson alueella tehdyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöllä on vahvat yhdyspintatyön rakenteet. Ne ovat rakentuneet jo edellisen hyvinvointikertomusprosessin myötä ja kehittyneet hyvinvointikertomuskaudella 2020–2025. Työryhmien rakenteiden tarkastelua ja yhteistyön tiivistämistä jatketaan uuden strategiakauden myötä.

Kymenlaaksossa maakunnallista hyte-työtä tehdään verkostoissa. Maakunnallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä ohjaa alueellista hyvinvointikertomustyötä. Maakunnalliset hyte-työryhmät vastaavat osaltaan eri painopisteiden mukaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurannasta.

Aiemman hyvinvointikertomuskauden painopisteiden mukaisina työryhminä toimii ehkäisevän päihdetyön työryhmä, alueellinen elintapaohjauksen kehittämistyöryhmä, osallisuustyöryhmä ja arjen turvallisuusteeman ympärillä kokoontuvat Kymen Turva, lähisuuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä sekä erilaiset turvallisuusfoorumit.

Maakunnallinen Lape-työryhmä (Lapsi- ja perhepalveluiden maakunnallinen kehittämisryhmä) koordinoi alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyötä ja ikääntyneen väestön työryhmä puolestaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmatyötä.

Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa kaikkien maakunnallisten hyte-työryhmien koollekutsumisesta. Työryhmissä on monialainen edustus hyvinvointialueelta, kunnista ja järjestöistä. Lisäksi ryhmiin kuuluu ja kutsutaan säännöllisesti eri asiantuntijoita, kuten seurakuntien ja aluehallintoviraston (1.1.2026 Lupa- ja valvontavirasto) edustajia.

Maakunnallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä

Alueellinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä

Alueellinen elintapaohjauksen kehittämistyöryhmä

Alueellinen osallisuustyöryhmä

Kymenlaakson turvallisuusfoorumi

Kymenlaakson LAPE ryhmä

Ikääntyneen väestön työryhmä

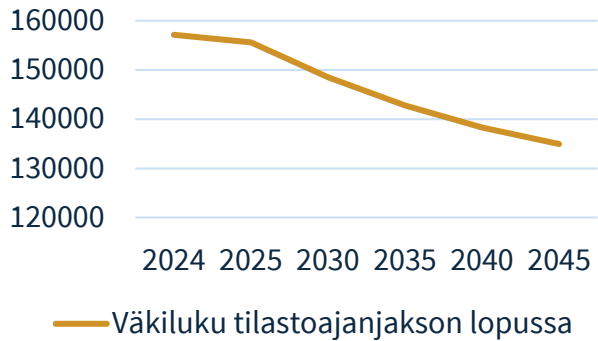
Kaikissa työryhmissä on edustus hyvinvointialueelta, kunnista ja järjestöistä

Kunnan/ kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmät

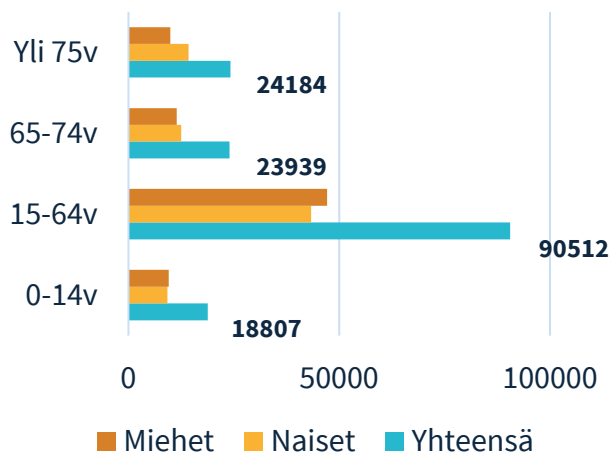
Kuntien omat työryhmät
(nimet, sisällöt ja tavoitteet vaihtelevat)

Väestö ikääntyy ja vähenee

Kymenlaakson väestöennuste
2024-2045

Ikärakenne Kymenlaaksossa 2024

1.2 Hyvinvointi Kymenlaaksossa: Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden nykytilan yleiset huomiot

Tässä osiossa esitetään kokonaiskuva Kymenlaakson väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilasta. Tiedot antavat yleiskuvan väestön hyvinvoinnin keskeisistä kehityssuunnista ennen väestöryhmäkohtaista tarkastelua. Indikaattorit perustuvat pääosin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suosittelemaan alueellisen hyvinvointikertomuksen tietopohjaan.⁵ Tietolähteinä käytettiin hyvinvointialueen seuraamaa tietoa, kansallisia tietolähteitä, raportteja ja selvityksiä^{6,7,8}. Asiantuntijoiden näkemyksiä ja tietoa on käytetty täydentämään tilasto- ja indikaattoritietoa.

Väestö vähenee ja syntyvyys on maan matalin

Kymenlaaksolaisista puolet asuu Kouvolassa ja vajaa kolmannes Kotkassa. Ruotsinkielisiä on alle prosentti, mutta kaksikielisellä Pyhtäällä vajaa seitsemän prosenttia.

Kymenlaakson hyvinvointialueen väestö on vähentynyt koko 2000-luvun ajan. Ennusteen mukaan Kymenlaakson väkiluku tulee laskemaan 14 % vuodesta 2024 vuoteen 2045 mennessä.

Alueen syntyvyys on maan matalin, ja se on pysynyt pitkään alle valtakunnallisen keskiarvon. Ennusteen mukaan syntyvyys Kymenlaaksossa tulee yhä laskemaan.

Kymenlaakson väestö ikääntyy nopeasti. Väestöstä sekä alle 18-vuotiaiden että 75 vuotta täyttäneiden osuus oli 15 prosenttia. Ennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä yli viidennes väestöstä on 75 vuotta täyttäneitä.

Kymenlaakson väestöllinen huoltosuhde (73,9) on koko maan keskiarvoa (61,6) heikompi.

Pienituloisuus ja syrjäytymisriski ovat nousseet

Syrjäytymisriskissä olevien osuus oli Kymenlaaksossa 21,5 % (2023), mikä on keskimääräistä korkeampaa suhteessa koko Suomeen (16,6 %).

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Kymenlaaksossa 13,2 % ja koko maassa 11,4 %. Työttömien työnhakijoiden määrä nousi vuoden aikana (2024 – 2025) noin 10 %. Ulkomaalaisten työnhakijoiden osuus ulkomaalaisten työvoimasta oli 31,1 % (2023). Vuonna 2020 luku oli 26,2 %.

Kymenlaakson työkyvyttömyysindeksi on 133,7 (2023), mikä on selvästi maan keskiarvoa korkeampi. Osa työkyvyttömyydestä ja pienituloisuudesta liittyy pysyvään tai pitkäaikaiseen vammaisuuteen tai sairauteen.

Väestöllinen huoltosuhde (2024)

kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden (huolettavien) määrää sataa 15-64 vuotiasta kohti

73,9

Kymenlaakso

61,6

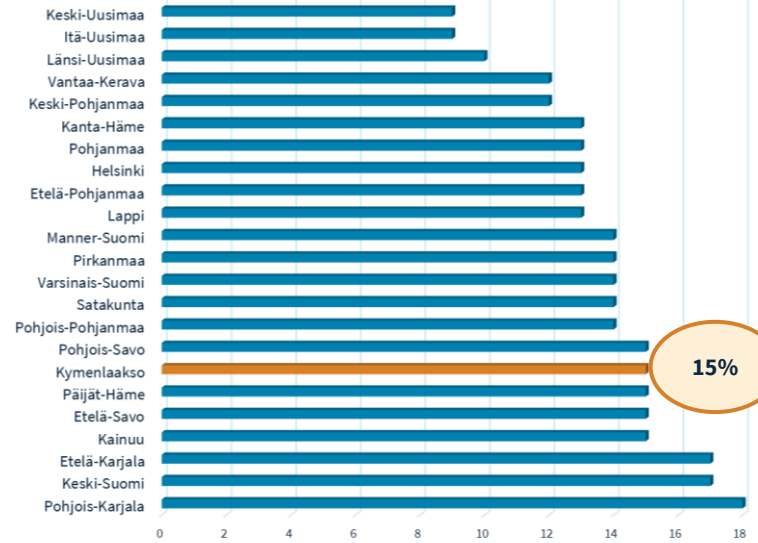
Koko maa

Alueen haasteena on matala koulutustaso. Kymenlaakson hyvinvointialueella 15 vuotta täyttäneestä väestöstä 25,9 %:lla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Toisen asteen suorittaneita on 45,2 % väestöstä.

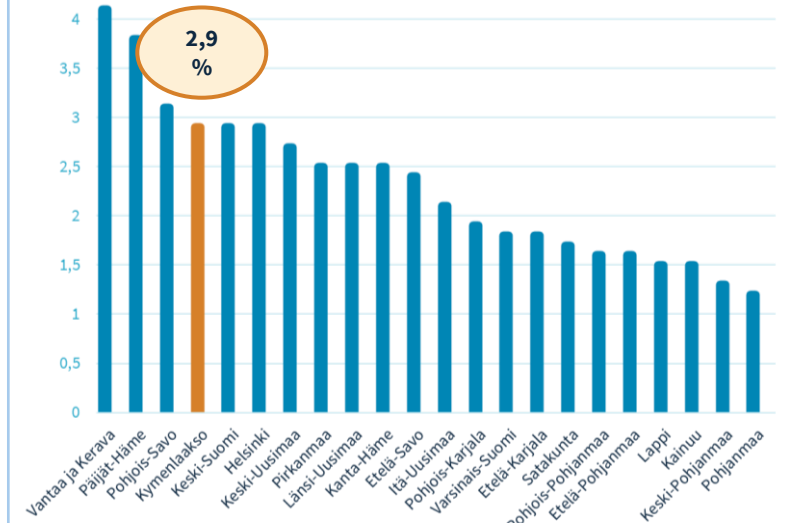
Vuonna 2024 pienituloisuusaste alueella oli 15 % (2024). Kymenlaaksolaisista 18-24 vuotiaista 2,9 % sai pitkäaikaisesti, eli vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea vuoden aikana, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Kymenlaaksolaisilta järjestöiltä saatujen tietojen mukaan tarve ruoka-apuun on kasvanut. Sama suuntaus on havaittavissa myös valtakunnallisesti. Alueen toimijat ovat havainneet, että asunnottomuus on lisääntynyt alueella. Suurin osa asunnottomuudesta on ns. piiloasunnottomuutta. Varsinaisesti niin sanottua katuasunnottomuutta on varsin vähän. Täysin luotettavaa tilastotietoa asunnottomuudesta ei ole saatavissa.

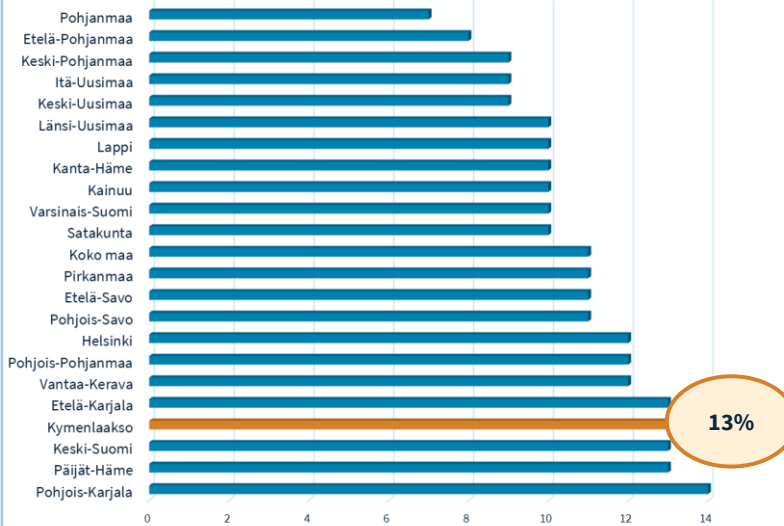
Pienituloisuus väestössä (2024).⁸

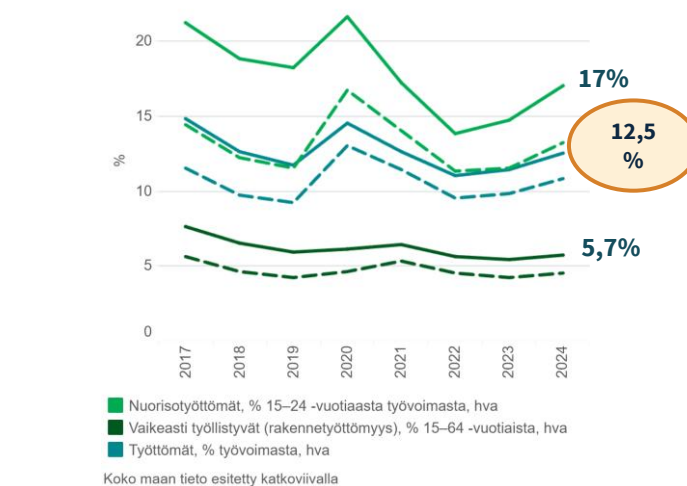
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18-24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.⁸

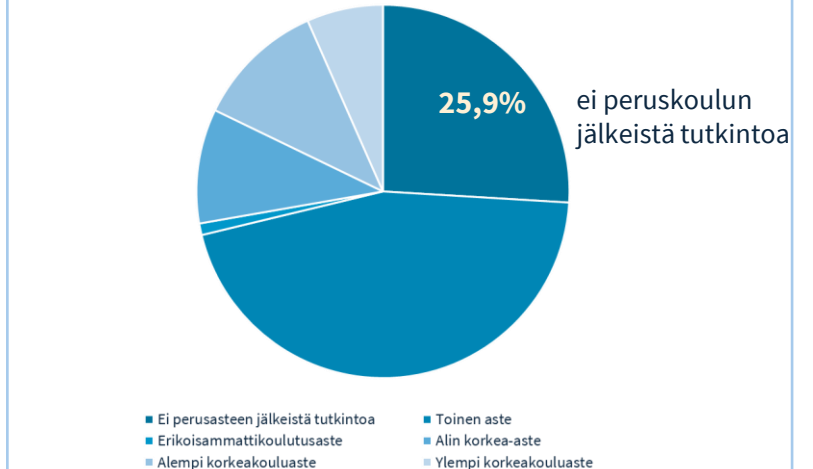
Työttömyys väestössä työttömät % työvoimasta.⁸

Työttömyys väestössä (Kymenlaakson HVA).⁸

15 vuotta täyttäneen väestön koulutustaso tutkintoasteittain (2024).⁸

Havaintoja Kymenlaakson väestön terveydestä ja elintavoista

Kymenlaaksossa elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on 47,1 %, mikä on hieman alle koko maan keskiarvon (50,3 %). Käytännössä tämä tarkoittaa, että noin joka toinen kymenlaaksolainen kokee elämänlaatunsa hyväksi. Osuus on laskenut vuodesta 2020 (52,1 %).

Kymenlaaksossa sairastavuus on keskimääräistä korkeampaa. Ikävakioitu sairastavuusindeksi on 109,7 (2023), mikä on maan neljänneksi korkein (koko maa 100). Kelan vammaistukia maksetaan alueella selvästi enemmän 54,6 % kuin keskimäärin maassa 46,7 %.⁷

Kymenlaaksossa menetetään maan toiseksi eniten vältettävissä olevia ennen aikaisia elinvuosia iskemisiin sydänsairauksiin, joiden taustalla vaikuttavat elintavat, kuten liikkumattomuus, epäterveellinen ravitsemus, ylipaino ja runsas alkoholinkäyttö.⁹

Terveydelle suotuisat elintavat –summaindikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20-69 –vuotiaista, joilla toteutuu vähintään kolme seuraavista neljästä terveydelle suotuisasta elintavasta: 1) syö useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja, 2) saavuttaa terveysliikuntasuosituksen, 3) ei käytä päivittäin tupakkaa eikä nikotiinituotteita, 4) ei ole alkoholin riskikäyttäjää. Noin joka kolmas kymenlaaksolainen (37,6 %) täyttää vähintään kolme neljästä terveydelle suotuisasta elintavasta. Arvo on maan alhaisin.

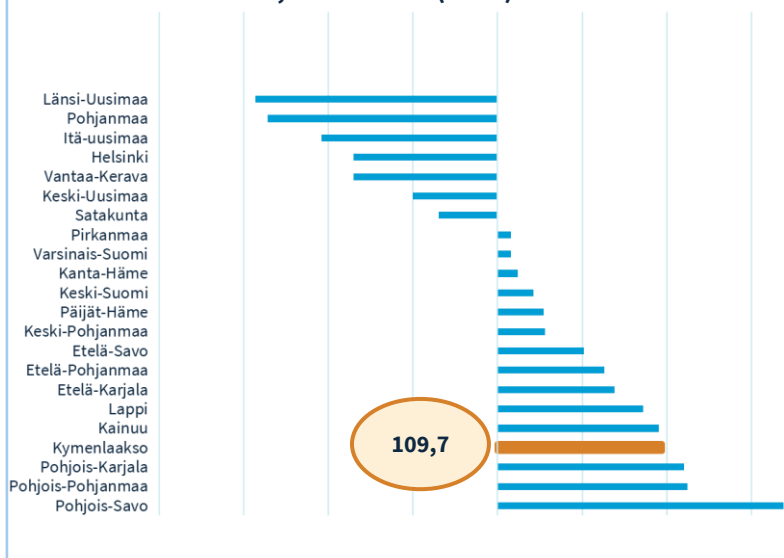
Kymenlaaksossa alkoholikuolemien vuoksi menetettyjen elinvuosien määrä on 971 elinvuotta / 100 000 vastaavan ikäisistä (2023). Tämä on maan toiseksi korkein lukema. Alkoholia liikaa käyttävien osuus vuonna 2024 on 34,9 %, mikä on korkeampi kuin muualla maassa keskimäärin (29,9 %). Miesten alkoholiperäiset kuolemat ovat moninkertaisesti yleisempiä kuin naisten ja rattijuopumusmäärät alueella ovat kaksinkertaiset muuhun maahan verrattuna.

Tupakointi on vähentynyt kaikissa ikäluokissa, mutta muiden nikotiinituotteiden (mm. sähkö tupakka) käyttö on kasvanut erityisesti nuorilla.⁷

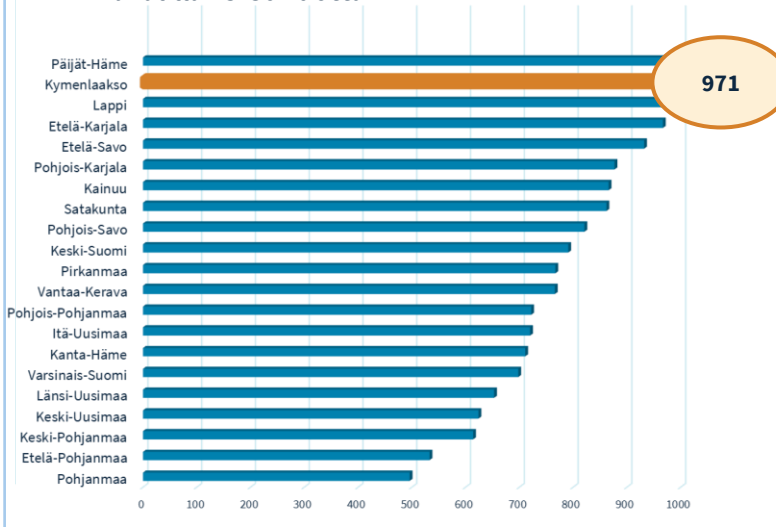
THL:n toteuttaman jätevesitutkimuksen tulokset (2018 ja 3/2022) osoittavat, että Kymenlaaksossa Kouvola ja Kotka sijoittuvat tuloksissa kärkipäähän, kun vertaillaan huumeidenkäyttöä Suomen suurimmissa kaupungeissa. Tutkimuksessa mukana olleista kaupungeista amfetamiinia käytettiin eniten Kouvolassa. Jätevesitutkimuksen mukaan Kotkassa metamfetamiinin käyttö oli kasvanut yli kymmenkertaiseksi edellisestä mittauksesta.

Rahapelaaminen on Kymenlaaksossa yleistä. Säännöllisesti pelaa yli neljännes (31 % eli 41 200) asukkaista. Tästä 11 % eli 14 700 henkeä pelaa vähintään alhaisen riskin tasolla. Miehet pelaavat huomattavasti naisia useammin rahapelejä. Lisäksi alaikäisten rahapelaaminen yleistyy, jossa poikien pelaaminen niinkään on selkeästi yleisempää kuin tyttöjen.

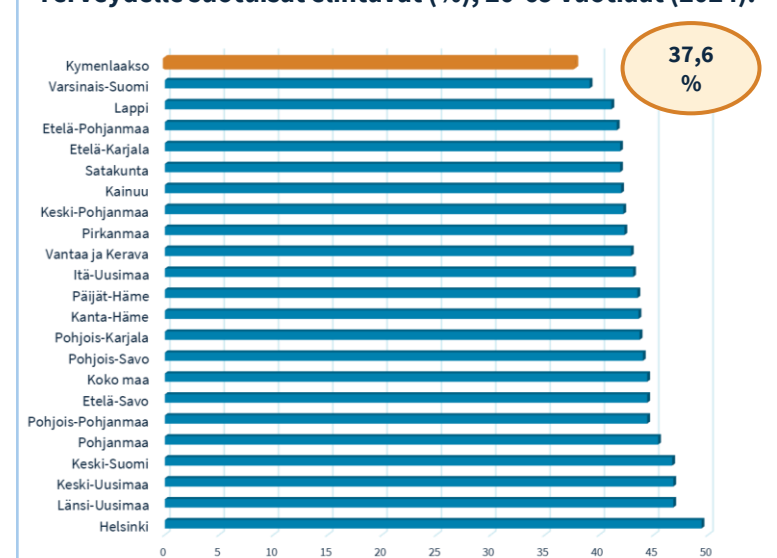
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu (2023).⁸

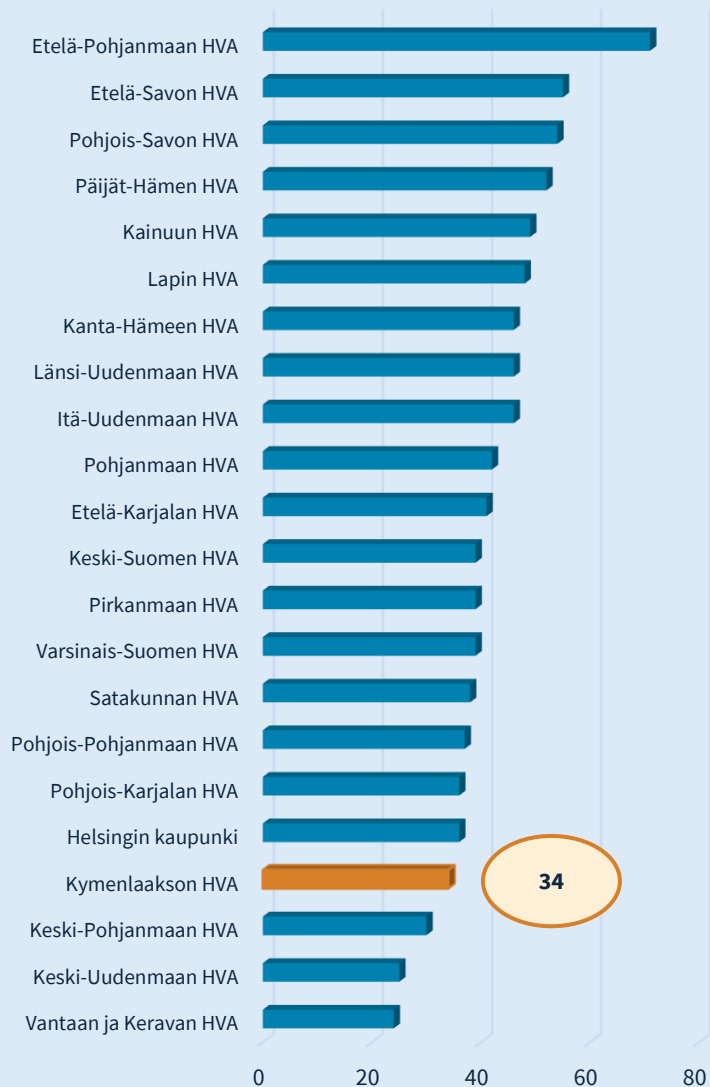
Alkoholikuolemat menetetyt elinvuodet / 100 000 asukasta PYLL ikävälillä 25-80 vuotta.⁸

Terveydelle suotuisat elintavat (%), 20-69 vuotiaat (2024).⁸

Kymenlaakson HYTE-kerroin on maan neljänneksi matalin (THL 9/2025)

1.3 Kymenlaakson hyvinvointialueen edistävä ja ehkäisevä työ

Hyvinvointialueilla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen ¹.

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi on otettu käyttöön vuonna 2026 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin.

HYTE-kerroin on kilpailuperusteinen kannustinraha, jonka määrä riippuu siitä miten hyvin alue suoriutuu suhteessa muihin hyvinvointialueisiin. Tämä tekee siitä yhden harvoista rahoitusmekanismeista, joihin voidaan vaikuttaa suoraan. Vaikuttamisen keinoja ovat muun muassa ennaltaehkäisevä työ, oikea ja kattava dokumentointi sekä kohdennetut kehittämistoimet.

HYTE-kerroin kannustaa hyvinvointialueita toimintaan, joka edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä heidän toiminta- ja työkykyään. Hyvinvoinnin ja terveyden koheneminen auttaa myös hillitsemään sote-palvelujen kustannusten kasvua.

Laadukas ja laaja-alainen hyte-työ on edellytys hyvälle HYTE-kertoimelle. Menetty hyte-rahoitus tarkoittaa menetyksiä myös ennaltaehkäisyn hyödyissä.

Kymenlaakson hyvinvointialueen HYTE-kerroin on 34 (1.9.2025). HYTE-kertoimen suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa ja voimavaroja kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista.

Prosessi-indikaattorit mittaavat nykytilannetta ja kuvaavat minkälaista hyvinvointialueella tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä on ja millaiset voimavarat työhön on. Kymenlaakson hyvinvointialueen prosessi-indikaattorien keskiarvo on 38 (1.9.2025).

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestössä. Kymenlaakson hyvinvointialueen tulosindikaattorien keskiarvo on 30 (1.9.2025).

Kymenlaakson HYTE-kerroin (2025)

34

Hyte-kerroin

38

Prosessi-indikaattorien KA

30

Tulosindikaattorien KA

Kymenlaaksossa 76 % väestöstä liikkuu liikuntasuositukseen nähden liian vähän ja 83% on liikaa paikallaan. Liikkumattomuus ja paikallaanolo aiheuttavat alueella 74 M€/v kustannukset. Jos liikkumissuositukset täyttäisi 20 000 kymenlaaksolaista enemmän, säästöpotentiaali olisi arviolta 12 M€ / v. ¹¹

Kymenlaakson HYTE-kertoimen diabetesriskissä-indikaattorin mukaan 457 henkilöä on riskissä sairastua diabetekseen (kirjattu diagnoosi tai käyntisyys). Vuonna 2025 vain 27,1 % heistä sai elintapaneuvontaa.

Tyyppin 2 diabeteksen vuosittaiset kokonaiskustannukset ovat alueella arviolta noin 50 miljoonaa euroa. Ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen ja elintapamuutokset ovat kustannustehokkaampia kuin jo kehittyneen sairauden hoito ja voivat vähentää lisäsairauksia sekä hoitokustannuksia pitkällä aikavälillä. Aivosairaudet, kuten muistisairaudet ovat merkittäviä kansanterveyden ja talouden haasteita.

Muistisairausindeksi ilmaisee muistisairauksien yleisyyttä alueen 30 vuotta täyttäneessä väestössä suhteessa maan vastaavan lukuun. Kymenlaakson hyvinvointialueen muistisairausindeksi on 137,1 (2023) mikä tarkoittaa, että muistisairauksia esiintyy alueella selvästi enemmän kuin Suomessa keskimäärin.

Havainnot Kymenlaakson väestön turvallisuudesta ja osallisuudesta

Kymenlaaksossa turvattomuuden kokemus on kasvanut kaikissa ikäluokissa. Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden kymenlaaksolaisten osuus kasvoi vuodesta 2020 (3,0 %) vuoteen 2024 (5,3 %). Huolta herättävänä ilmiönä nousee ikääntyneisiin kohdistuvan monimuotoisen väkivallan kasvu sekä digitaalinen väkivalta, jonka kohteena voivat olla kaiken ikäiset.

Osallisuuden kokemus on keskeinen hyvinvoinnin tekijä. Osallisuusindikaattori kuvaa ihmisen merkityksellisyyden

kokemusta, uskoa omaan toimijuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin omaan elämään ja elinympäristön liittyen, sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua. Kymenlaaksossa erittäin heikkoa osallisuutta kokeneiden osuus on 10,6 % (2024) mikä on hieman suurempi osuus väestöstä maan keskiarvoon verrattuna (10,1 %). Heikoin osallisuuden kokemus on matalan koulutuksen omaavilla, ja tilanne on hieman huonontunut vuoteen 2022 verrattuna (11,2 %).

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus –indikaattori erottelee väestöstä ne, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti. Kymenlaaksossa itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on 13,1 %. Osuus on hieman noussut vuoden 2022 tietoon nähden (12,9 %). Yksinäisyyteen vaikuttavat useat ulkoiset tekijät, kuten puutteet sosiaalisissa suhteissa sekä toimintakyky. Vastaavasti yksinäisyys voi heikentää terveydentilaa ja olla riskitekijänä syrjäytymiselle.

Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%) ⁷

Indikaattori	2020	2024
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%)	3,0	5,3
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat	3,2	6,3
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet	2,6	3,4
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet	2,6	2,9

Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%) ⁷

Indikaattori	2022	2024
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%)		10,6
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), keskitason koulutus	11,2	7,0
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), korkea koulutus	8,3	9,6
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), matala koulutus	11,2	12,4

Minun hyvinvointini koostuu...

*”Perhe ja läheiset,
Mielekäs tekeminen työssä ja vapaa-ajalla,
liikunta, toimiva terveydenhuolto tarvittaessa.”*

*”Kiinnostavista harrastuksista, osallisuuden
tunteesta toimiessani mukana järjestöissä ja
ilosta voidessani auttaa muita.”*

-Kymenlaakson asukkaat

Tehdyt hyte toimet

Kymenlaakson hyvinvointialueen TEA-pistemäärä on 52 (2025), mikä kertoo terveyden edistämisen keskitasoisesta toteutumisesta. Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. TEAvisari tarjoaa tukea ja tietoa kunnille ja hyvinvointialueille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

TEA pisteytyksen mukaan liikunnan edistäminen on alueen vahvin osa-alue (82), hieman yli valtakunnallisen tason (79). Muut ydintoiminnot jäävät selvästi alle maan keskiarvon (42 vs. 52). Raskaudenaikaiset seulonnat toteutuvat hyvin (75) ja rokotuskattavuus vastaa valtakunnallista tasoa (59). Ikäänntyneiden palvelujen pistemäärä on erittäin matala (17), mikä kertoo puutteista ikäänntyneille suunnatuissa terveyttä edistävässä rakenteissa, kuten neuvontapalveluissa, ennaltaehkäisevän työn käytännöissä, seurannassa ja vastuutuksessa. Työttömien terveystarkastuksissa alue ylittää hieman koko maan tason (19 vs. 16).¹²

Kymenlaakson hyvinvointialue ja kunnat solmivat strategisen yhteistyösopimuksen vuonna 2023. Hyte-toimijoiden välillä on kiitettävästi toimivat yhteistyörakenteet, mutta on myös tunnistettu tarve kehittää edelleen työnjakoa ja yhteistyön sujuvuutta.⁶

Yhteistyösopimuksella on sovittu myös hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyöstä saavutettavien ja saumattomien liikuntaohjauksen palveluketjujen kehittämisessä, jonka perustana on eri osapuolten kattava yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä elintapaohjauksen yhdyspintatehtävissä.

Kymenlaakson hyvinvointialueella on aloittanut ehkäisevän työn koordinaattori, joka vastaa alueen ehkäisevän työn ja ehkäisevän päihdetyön prosesseista yhteistyössä kuntien yhdyshenkilöiden kanssa. Jokaisessa kunnassa toimii myös hyvinvointikoordinaattori.

Monialainen asiakas- ja palveluohjauksen malli tukee ohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluihin. Suun terveys huomioidaan entistä vahvemmin osana prediabeetikon hoitopolkua. Lisäksi käyttöön on otettu digitaalinen Hyvinvointia-palvelu, joka kokoaa alueellisia ja valtakunnallisia palveluja, sekä vuoden 2025 alussa avattu Oma Kymenlaakso -palvelu, joka parantaa palvelujen saatavuutta ja itseasiointia.

Alueelle on perustettu ehkäisevän päihdetyön toimintamallin mukainen PAKKA-työryhmä. THL:n päihdetilannekysely on toteutettu kaikissa kunnissa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Puheeksioton koulutusta on tehostettu ja koko henkilöstölle on kehitetty hyvinvoinnin, terveyden edistämisen ja puheeksioton koulutuspaketti.

Hyvinvointialue on perustanut matalan kynnyksen päiväkeskukset Kouvolaan ja Kotkaan asunnottomuutta, päihderiippuvuutta ja yksinäisyyttä kokeville.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä on panostettu monialaiseen yhteistyöhön, osaamisen vahvistamiseen sekä aktiiviseen viestintään eri kanavissa.

Lisäksi kehitetty TYÖOTE-toimintamalli tukee potilaiden työkykyä ja ehkäisee sairauspoissaolojen pitkittymistä.

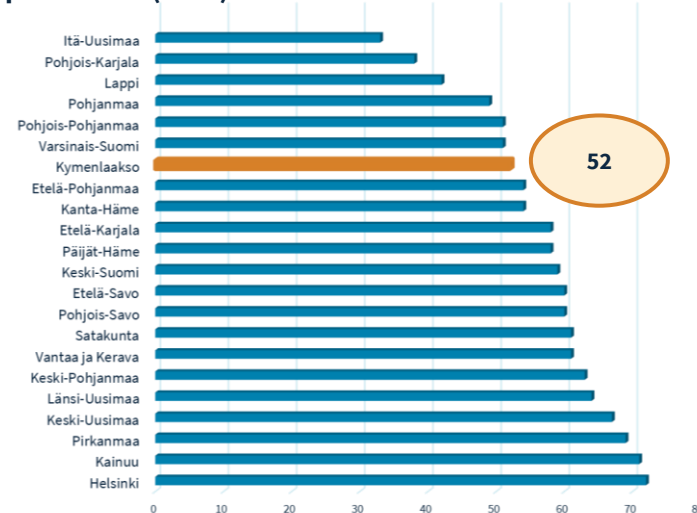
Esteettömyys ja saavutettavuus on merkittävä osa hyvinvoinnin edistämistä

Kaikilla kymenlaaksolaisilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet yleisiin palveluihin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Kymenlaakson hyvinvointialueella esteettömyys ja saavutettavuus on tunnistettu tärkeäksi kehittämiskohteeksi.

Digitaaliset palvelut täyttävät saavutettavuusvaatimukset toistaiseksi vain osittain ja myös osassa palvelupisteistä esteettömyys ei vielä toteudu kaikille asiakasryhmille. Alueella tehdään aktiivista työtä esteettömyyden ja yhdenvertaisten palveluihin pääsyn parantamiseksi. Hyvinvointialueella toimii vammaisneuvosto, joka toimii asiantuntijaelimenä esteettömyyden, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kysymyksissä.

Koottua tietoa siitä kuinka hyvin alueen palvelut täyttävät esteettömyyden ja saavutettavuuden kriteerit ei vielä ole saatavilla.

Terveydenedistämiseksi hyvinvointialueilla, TEA pistemäärä (2024)⁸

1.4 Yhteenveto

Määrätietoisien ja ennakoivan työn tarve korostuu

Hyvinvointikertomuksessa esitetyn tietoperustan, väestön hyvinvoinnin tilan sekä tehtyjen HYTE-toimien perusteella Kymenlaakson hyvinvointikertomuksen visio ja haasteet vuodelta 2020 ovat edelleen ajankohtaisia vuonna 2025.⁴

Alueella väestön väheneminen, ikääntyminen, työttömyys ja palvelujärjestelmän kuormittuminen lisäävät palvelutarvetta ja kustannuspaineita. Tämä korostaa poikkihallinnollisen yhteistyön sekä ennaltaehkäisevän työn kehittämisen tarvetta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pitkäjänteinen ja systemaattinen kehittäminen edellyttää riittäviä resursseja, joiden niukkuus on haastanut hyte-työtä hyvinvointialueella.²⁰

Kymenlaaksossa on edelleen tarve uudistaa ennaltaehkäiseviä ja peruspalveluja, erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluja ministeriön suositusten mukaisesti. Kehittämistoimista huolimatta palvelurakenne on yhä raskas ja erityistason palvelujen käyttö valtakunnallisesti runsasta.⁶

Tilastot osoittavat, että alueella on moninaisia hyvinvoinnin haasteita: köyhyys- ja syrjäytymisriski, toimeentulovaikeudet, matala koulutustaso ja työkyvyn heikkeneminen, elintavat, sairastavuus ja päihteiden käyttö. Haasteet näkyvät lisääntyneenä tuen tarpeena.

Hyvinvointikertomustiedon perusteella alueella on suuri tarve hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen toiminnalle.

Kymenlaakson hyvinvointihaasteiden kehityssuunnan muuttamisessa tarvitaan yhteistä yhteiskunnallista ja poliittista tahtotilaa, alueellisia ja paikallisia monialaisia poikkihallinnollisia toimenpiteitä ja tietoista resurssien kohdentamista ennaltaehkäisevään työhön.

Havainnot kytkeytyvät kansallisiin ohjelmiin ja linjauksiin. Lisäksi Kymenlaakson hyvinvointialuestrategia ohjaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä kohti yhdenvertaista, vaikuttavaa ja kestävästä hyvinvoinnin edistämistä.

Kymenlaakson hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja niihin liittyvät tavoitteet on määritelty paikallisen hyvinvointitiedon, alueellisten strategisten linjausten (kuten maakuntaohjelma ja terveystilikastrategia) sekä kansallisten ohjelmien ja linjausten (kuten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden periaatepäätös) perusteella. Yhdessä nämä muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla kehittämistyötä ja resursseja voidaan kohdentaa vaikuttavimmin väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Kymenlaakson hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet vuosille 2026-2029 ovat:

- **Terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat** vastauksena hyvinvointia heikentäviin elintapoihin, sairastavuuteen, päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen
- **Merkityksellinen elämä ja turvallinen arki** vastauksena mielenterveyden, osallisuuden, arjen turvallisuuden haasteisiin sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen

2. Kymenlaakson hyvinvointialueen strategiset painopisteet ja tavoitteet

Hyvinvointikertomuksen perusteella Kymenlaaksossa on tunnistettu kaksi kaikkia ikäryhmiä koskevaa painopistettä, jotka vaativat toimia väestön hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi.

Erityisryhmät ja vähemmistöt huomioidaan läpileikkaavasti painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa.

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa esitetään painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot sekä mittarit ja seuranta. Kymenlaakson hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 on kaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistettä: 1) Terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat ja 2) Merkityksellinen elämä ja turvallinen arki. Painopisteet ovat linjassa hyvinvointialueen strategian kanssa. Painopisteiden alle on asetettu kuusi pitkän aikavälin tavoitetta, jotka kuvaavat mitä hyvinvointialueella tavoitellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tulevina vuosina.

Kymenlaakson hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet

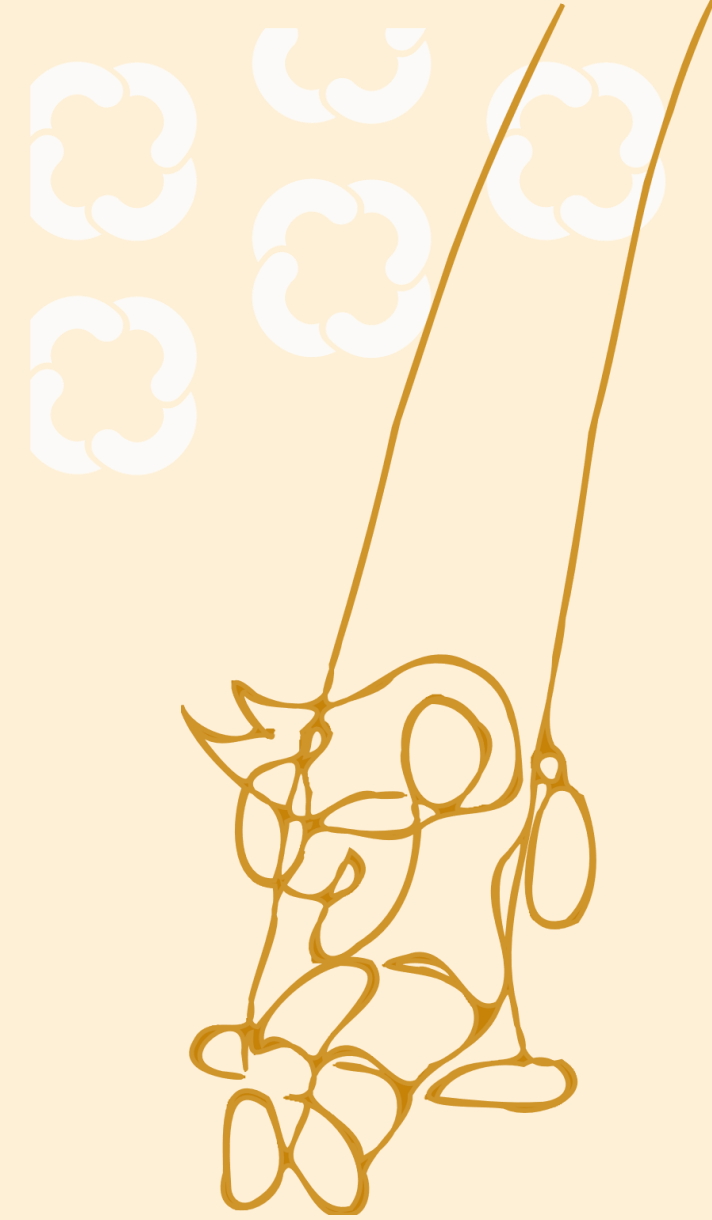
- Terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat
- Merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Kymenlaakson hyvinvoinnin strategiset tavoitteet vuosille 2026-2029

Kymenlaakson hyvinvoinnin strategiset tavoitteet vuosille 2026-2029 ovat:

1. Asukkaiden päihteiden käyttö ja haitallinen pelaaminen sekä niistä aiheutuvat haitat vähenevät
2. Asukkaat tekevät arjessaan enemmän terveellisiä valintoja ja liikkuvat säännöllisesti
3. Aivoterveyttä tukevat elintavat vahvistuvat
4. Asukkaiden arjen voimavarat ja mielenterveys vahvistuvat
5. Asukkaat kokevat elinympäristönsä ja arkensa turvalliseksi
6. Asukkaat osallistuvat heille merkityksellisiin asioihin

3. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi

3.1 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

Tässä osiossa kuvataan Kymenlaakson hyvinvointialueen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja terveyttä. Tarkoituksena on tuoda esille erityiset ilmiöt, tarpeet ja huomiot, jotka ovat tämän väestöryhmän hyvinvoinnin kannalta keskeisiä. Tiedot perustuvat käytettävissä olevaan seurantatietoon ja tarkastelussa on hyödynnetty mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suosittamaa indikaattoripohjaa alueelliselle hyvinvointikertomukselle. Tietolähteinä käytettiin hyvinvointialueen seuraamaa tietoa, kansallisia tietolähteitä, raportteja ja selvityksiä ^{6,7,8}. Asiantuntijoiden näkemyksiä ja tietoa on käytetty täydentämään tilasto- ja indikaattoritietoa.

Positiiviset indikaattorit ja myönteiset kehityssuunnat

Hyvinvointikokemus ja arjen sujuvuus

- 69 % 8.-9.lk nuorista on tyytyväisiä elämäänsä (Kouluterveyskysely).
- Suurin osa vauvaperheistä kokee arjen toimivan hyvin ja on tyytyväisiä elämäänsä (FinLapset-tutkimus).

Sosiaalinen tuki ja osallisuus

- 70 % 8.-9. lk nuorista kokee voivansa keskustella vanhempiensa kanssa usein tai melko usein. (Kouluterveyskysely).
- 73 % nuorista kokee opettajien kannustavan mielipiteiden kertomiseen. (Kouluterveyskysely).
- Nuorisovaltuustot toimivat kaikissa kunnissa, ja kohtaamispaikkatoiminta on laajaa.
- Kotka ja Hamina mukana Lapsiystävällinen kunta -prosessissa.

Terveystottumukset

- Alkoholinkäyttö ja tupakointi ovat vähentyneet nuorilla. (Kouluterveyskysely).
- Hampaiden harjaaminen on lisääntynyt 8.- 9 lk. nuorilla. (Kouluterveyskysely).

Palveluratkaisut

- Perhekeskustoimijoiden verkostotyö on vakiintunut ja kattavaa, yhdistäen kunnat, järjestöt, seurakunnat ja hyvinvointialueen toimijat.
- Laajan palvelun perhekeskukset kokoavat lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut yhdeksi kokonaisuudeksi.
- Digipalvelut ja etäpalvelut parantavat saavutettavuutta.
- Perhekeskuksen toimijat järjestävät laajasti kohtaamispaikkatoimintaa eri alueilla lapsille ja nuorille. Liikkuva nuorisotyö tavoittaa nuoria myös syrjäseuduilla, vahvistaen osallisuutta ja tuen saatavuutta.
- Ennaltaehkäisevät palveluita ja varhaista tukea on vahvistettu, mikä edistää hyvinvointia ja ehkäisee ongelmien kasautumista.

Keskeiset tarpeet

- Siirrämme painopisteen kohti perustason palveluita.
- Yhteistyö palvelujen välillä on sujuvaa.
- Kehitämme palvelujen kustannusvaikuttavuutta ja teemme päätökset palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tietoon pohjautuen.

Keskeiset haasteet ja ilmiöt

- **Sijoitettujen lasten määrä pysyy korkeana**, ja kustannukset kasvavat erityisesti lastensuojelussa ja lastenpsykiatriassa.
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluita tuottaa usea organisaatioyksikkö, mikä haastaa **palvelujen välistä yhteistyötä**.
- **Päihde- ja mielenterveysongelmat** ovat merkittävä sijoitusten taustasy.
- **Huono-osaisuutta lisäävät tekijät:**
- 13,9 % alaikäisistä asuu pienituloisessa taloudessa (Sotkanet 2023).
- 8 % 8.-9. luokan oppilaista on kokeillut huumeita, 11 % käyttää nikotiinituotteita päivittäin (Kouluterveyskysely 2025).
- **Ylisukupolvinen huono-osaisuus** ja vanhempien elämänhallinnan haasteet lisäävät tuen tarvetta.
- **Taloudellinen paine:** kustannukset kasvavat rahoitusta nopeammin.
- **Move-tulosten** perusteella Kymenlaaksossa on poikkeuksellisen paljon koululaisia, joiden fyysinen toimintakyky on heikko (Move-tulokset 2024).
- **Väestökehitys:** alaikäisten määrä vähenee arviolta 13 % vuoteen 2030 mennessä. (Tilastokeskus 06/2024).

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen Kymenlaaksossa

Tavoitteena on vahvistaa lapsi- ja perheystävällistä toimintakulttuuria, edistää lapsen oikeuksien toteutumista, jossa eri toimijat yhdistävät voimavaransa ja tekevät yhteistyötä. Perheet saavat oikea-aikaista ja varhaista tukea.

Keskeiset periaatteet:

Asiakaslähtöiset palvelut edellyttävät **monialaista yhteistyötä** ja moniammatillista osaamista.

Painopiste on **ennaltaehkäisevässä työssä**, jotta vähennetään lastensuojelun ja korjaavien palvelujen tarvetta.

Hyvinvointityötä tehdään yhdessä **perhekeskustoimintamallilla**.

Kuntien rooli:

Varhaiskasvatus, opetus, nuorisotyö, liikunta, kulttuuri ja kaupunkisuunnittelu luovat hyvinvoinnin edellytyksiä.

Kaikissa kunnissa toimii nuorille maksuttomat, ilman ajanvarausta palvelevat Ohjaamot.

Opiskeluhuolto yhteistyössä hyvinvointialueen opiskeluhuollon palveluiden kanssa.

Poliisin ennalta estävä toiminta:

Ennalta estävän toiminnan EET-ryhmät ja Ankkuritoiminta ehkäisevät nuorten rikoskierrettä ja ohjaavat tarvittaessa avun piiriin.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut:

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut seuraavat ja tukevat lapsen kehitystä sekä perheen hyvinvointia, tarjoten varhaista ja oikea-aikaista hoitoa, kuntoutusta ja tukea.

Palveluiden tavoitteena on vaikuttavat ratkaisut, jotka edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Järjestöt ja seurakunnat:

Tarjoavat ammatillista ja vertaistukea ja hyvinvointia sekä mahdollistavat osallistumisen ja vapaaehtoistoiminnan.

Perhekeskustoimintamalli

Perhekeskustoimintamalli on käytössä kaikissa Kymenlaakson kunnissa. Se on verkostomainen tapa tuottaa lasten, nuorten ja perheiden palveluja, jossa mukana ovat:

- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Kunnat
- Järjestöt
- Seurakunnat

Perhekeskustoimintamallin avulla vahvistetaan ennalta ehkäisyä ja varhaista tukea, yhdistetään hajanaiset palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi, lisätään asiakaslähtöisyyttä, vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja vertaistukea, parannetaan hyvinvointia sekä säästetään kustannuksia.

Perhekeskustoimintamalli:

1. Vahvistaa ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea

- Ongelmien ratkaiseminen varhaisessa vaiheessa vähentää raskaiden ja korjaavien palvelujen tarvetta.
- 2. Yhdistää hajanaiset palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi
- Verkostomainen toimintatapa kokoaa kuntien, hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakuntien palvelut yhteen.
- Rakennetaan monialaisen yhteistyön toimintamalli.
- Asiakas saa apua oikea-aikaisesti ja koordinoitusti ilman siiloutumista.

3. Lisää asiakaslähtöisyyttä

- Palvelut suunnitellaan lapsen, nuoren ja perheen tarpeista käsin.
- Tuki jalkautetaan arkiympäristöön, mikä helpottaa avun saamista.

4. Vahvistaa yhteisöllisyyttä ja vertaistukea

- Kohtaamispaikat ja verkostot luovat tilaa osallisuudelle ja vertaistuelle.
- Perheet eivät jää yksin, vaan saavat tukea myös omista verkostoistaan.

5. Parantaa hyvinvointia ja säästää kustannuksia

- Hyvinvoivat perheet vähentävät korjaavien palvelujen tarvetta.
- Ennaltaehkäisevä työ tuo pitkän aikavälin taloudellisia hyötyjä.

Perhekeskuksen yhteensovittava johtaminen Kymenlaaksossa

Kymenlaakson perhekeskustoimintaa ohjaa kolmiportainen yhteensovittavan johtamisen malli, joka varmistaa strategisen, alueellisen ja käytännön tason yhteistyön lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Strateginen taso

- Kymenlaakson LAPE-ryhmä toimii kuntien, hyvinvointialueen, järjestöiden ja seurakuntien johdon strategisena yhteistyöryhmänä.
- Ryhmä linjaa yhteiset tavoitteet ja varmistaa, että lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat asiakaslähtöisiä, vaikuttavia ja yhteen sovitettuja.

Alueellinen taso

- Jokaisessa kunnassa toimii LAPE-ohjausryhmä, joka vastaa paikallisesta koordinoinnista.
- Lisäksi perhekeskusalueilla on alueverkostot, jotka koostuvat perhekeskusverkoston toimijoista eri alueilla. Näissä verkostoissa sovitetaan yhteen palvelut ja kehitetään yhteistyötä arjen tasolla.

Yhdyspinnat ja käytännön koordinointi

- Perhekeskuskoordinaattorit toimivat hyvinvointialueen, kuntien ja kolmannen sektorin rajapinnassa.
- Heidän tehtävänä on vahvistaa verkostotyötä, yhteistoimintaa ja tiedonkulkua alueilla, jotta perheet saavat oikea-aikaista ja koordinoitua tukea.

Suunnitelman toteutus ja seuranta

- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen edellyttää jatkuvaa seuranta- ja arviointia. Toimijoiden tulee vuosittain arvioida tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta yhteisesti sovittujen, kansallisten indikaattoreiden avulla.
- Indikaattorien seurannan perusteella: 1) Toimenpiteitä vahvistetaan tai suunnataan uudelleen, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. 2) Kaikessa tekemisessä korostetaan vaikuttavuushyötyjä – eli sitä, että toimet tuottavat mahdollisimman paljon hyvinvointia lapsille, nuorille ja perheille.
- Tavoitteena on varmistaa, että resurssit käytetään tehokkaasti ja että toiminta perustuu tietoon ja arviointiin.

Perhekeskustoimintamalli parantaa asiakaslähtöisyyttä ja hyvinvointia ja säästää kustannuksia

Tiedot lastensuojelun tarpeesta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhteinen, lastensuojelulaissa (417/2007, 12 §) määritelty suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi. Kymenlaaksossa hyvinvointisuunnitelman laadintaan velvoittavan lain mukaisten palvelujen järjestämisvastuu on Kymenlaakson hyvinvointialueella.

Hyvinvointialueen tulee laatia valtuustokausittain alueellinen suunnitelma lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. Suunnitelma huomioidaan talousarviossa ja palvelustrategiassa.

Alueellisen suunnitelman tulee sisältää:

- Tiedot kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta alueella.
- Hyvinvointia edistävät ja ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut.
 - Lastensuojelun tarve, voimavarat ja palvelujärjestelmä.
- Yhteistyön järjestäminen eri toimijoiden välillä.
 - Toteutus ja seuranta.

Lastensuojelun asiakasmäärien tulkinta lapsen näkökulmasta

Lastensuojelun asiakasmäärät eivät kerro pelkästään ongelmista, vaan siitä, että lasten kasvuolosuhteet ja elämäntilanteet tunnustetaan. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarkoituksena on turvata lasten oikeudet turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja lapsen oikeus erityiseen suojeluun. Jokaiselle lapselle tarjottavan tuen tulee olla lapsen ja perheen tarpeisiin sopivaa ja rakentua aina lapsen edun näkökulmasta. Lastensuojelun asiakuudessa olevien lasten näkökulmasta on tärkeää, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tapaa lasta, perehtyy riittävällä tasolla ja tarvittavassa laajuudessa lapsen elämäntilanteeseen, lapsen omiin kokemuksiin, ajatuksiin ja tunteisiin sekä valvoo myös näin lapsen oikeuksien ja osallisuuden toteutumista.

Lapsen kannalta kaikki palvelut – myös lastensuojelu – ovat ennaltaehkäiseviä ja tähtäävät hyvinvoinnin turvaamiseen sekä ongelmien syvenemisen ehkäisyyn. Siksi palveluiden ja lapsen edun arvioinnin keskiössä tulee olla niiden vaikuttavuus ja oikea-aikaisuus, eikä pelkästään kustannukset.

Lastensuojeluilmoitukset (2024)

- 0-17 –vuotiaat, joista on tehty lastensuojeluilmoitus: 3113 kpl, joka vastaa 12,3 % ikäryhmän väestöstä
- Lastensuojeluilmoitusten kokonaismäärä oli 6803 kpl.

Lastensuojelu (2024)

0-17 –vuotiaat avohuollon asiakkaat: 992 kpl
Kiireellisesti sijoitetut: 128 kpl
Huostassa olleet lapset 31.12.2024: 396 kpl

Tiedot lastensuojelun palvelujärjestelmästä ja resursoinnista

Sosiaalihuollon palvelut

- Yksiköt, joissa palveluita tuotetaan: perheiden sosiaalityö, nuorten matala, kasvatus- ja perheneuvonta sekä lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö. Yksiköt tarjoavat ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen palveluita lapsille, nuorille ja perheille.
- Sosiaalihuollon palveluita ovat kasvatus- ja perheneuvonta, lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö, sosiaalityö, sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus, tukisuhdetoiminta sekä vertaissuhdetoiminta.
- Sosiaalihuollon palvelut on vahvasti resursoitu, henkilötyövuosien (HTV2) olleen vuonna 2024 noin 168.
- Perheiden sosiaalityö vastaa sekä palvelutarpeen arvioinnin että suunnitelmallisen asiakastyön toteuttamisesta, jotka ovat keskeisiä perheiden hyvinvoinnin tukemisesta.

Lastensuojelu

- Lastensuojelu pitää sisällään lastensuojelun avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon.
- Lastensuojelun palveluita on laaja kirjo, joita myönnetään lapsen ja perheen tarpeen mukaisesti joko omana tuotantona tai ostopalveluna. Kymenlaaksossa on 5 hyvinvointialueen lastensuojelulaitosta.
- Lastensuojelu on vahvasti resursoitu, henkilötyövuosien (HTV2) ollen vuonna 2024 noin 179. Lastensuojelun resurssia on kasvatettu vastaamaan lastensuojelulain muutoksen edellyttämää vähimmäishenkilöstömitoitusta. Lastensuojelussa yhdellä työntekijällä on alle 30 lasta.

3.2 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Tässä osiossa kuvataan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Ne perustuvat koko hyvinvointialueelle asetettuihin hyvinvoinnin painopisteisiin ja strategisiin tavoitteisiin, mutta on tarkennettu vastaamaan tämän väestöryhmän tarpeita ja erityisiä hyvinvoinnin haasteita. Näin varmistetaan, että yleiset strategiset linjaukset kytkeytyvät käytännön toimintaan, vastaavat lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin haasteisiin ja edistävät heidän hyvinvointiaan arjessa.

Kymenlaaksossa lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään kokonaisvaltaisesti vahvistamalla terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta.

Tulevalla kaudella keskeisiä tavoitteita ovat päihteiden ja nikotiinituotteiden käytön sekä riippuvuuksien vähentäminen, fyysisen toimintakyvyn ja mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, terveellisten ruokailutottumusten edistäminen sekä aivoterveysten tukeminen.

Lisäksi kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen ovat keskiössä.

Tavoitteiden toteuttaminen perustuu perhekeskustoimintamalliin, jota on rakennettu suunnitelmallisesti yhteistyössä hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa.

Malli kokoaa yhteen lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja tarjoaa matalan kynnyksen tukea sekä kohtaamispaikkoja.

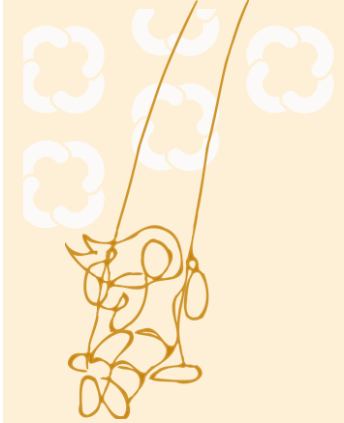
Kehittämistyötä vahvistaa viisivuotinen yhteisövaikuttavuuden yhteistyö ITLA:n (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö) kanssa, digitaalisen perhekeskuksen uudistus sekä laajojen palvelujen perhekeskusten käynnistyminen Kouvolassa ja Kotkassa.

Lisäksi maakunnassa otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi päätöksenteon tueksi.

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

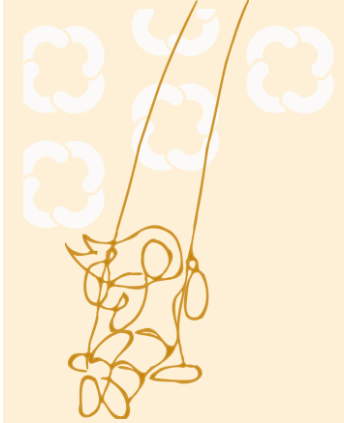
Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Päihteiden ja nikotiiniuotteiden kokeilut ja käyttö vähenee Päihteidenkäytön lopettamisen tuki ja palveluketjut vahvistuvat	Kouluterveyskyselyn päihteiden käyttöön liittyvät mittarit Alkoholin käyttö. <i>Ind.289, 3920, 3935</i> Tupakan, nuuskan ja nikotiinin käyttö <i>Ind.4730-4732, 4823</i> Kannabiksen käyttö <i>Ind.488-490</i>	Ennaltaehkäisevätyö ja ehkäisevän päihdetyön toimet ja päihteidenkäytön lopettamisen tuki Vahvistetaan päihteiden puheeksiottoa Tiedon lisääminen päihdehaitoista Päihdeseulontakyselyt toteutetaan laajasti eri palveluissa Toteutetaan päihteiden käytön varhaista tunnistamista, neuvontaa ja tukea raskaana oleville kaikissa odotusajan palveluissa	Ehkäisevien päihdetyön toimien toteutuminen Päihteiden puheeksiottojen toteutuminen Päihdehaittoihin liittyvien tapahtumien/koulutusten osallistujia määrät Digitaalisen perhekeskuksen teemasivuston kävijämäärä Päihdeseulontakyselyiden määrän toteutuminen Erytisen tuen poliklinikan kävijämäärät	HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA HVA HVA
Raha- ja digipelaaminen vähenee	Rahapelaaminen <i>Ind.3146, 3151, 3156</i>	Ennaltaehkäisevätyö Vahvistetaan riippuvuuksien puheeksiottoa laaja-alaisesti Tiedon lisääminen riippuvuuksista	Ennaltaehkäisevien toimien toteutuminen Riippuvuuksien puheeksiottojen toteutuminen Riippuvuuksiin liittyvien tapahtumien/koulutusten osallistujia määrät Digitaalisen perhekeskuksen teemasivuston kävijämäärä	HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA, kunta, järjestöt, seurakunnat HVA

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

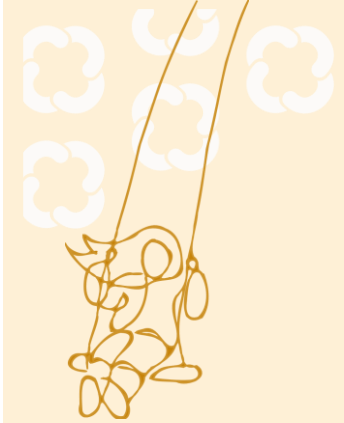
Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky paranee	MOVE-mittauksen tulokset <i>Ind.5477, 5478</i> Kouluterveyskyselyn liikuntaan liittyvät mittarit Vähintään tunnin päivässä liikkuvat <i>Ind.4727-4729, 4822</i>	MOVE-mittauksien toteutuminen kouluissa Vahvistetaan elintapaohjausta neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa Liikuntalähetteitä tehdään lapsille, nuorille ja aikuisille Lisätään toiminnallisuutta ja aktiivisuutta varhaiskasvatuksen ja koulupäivien aikana eri keinoin Liikkuvien perhekerhojen lisääminen Harrastamisen Suomen malli käytössä jokaisessa kunnassa	MOVE-mittauksien tuloksien seuranta Ehkäisevien toimien toteutuminen Liikuntalähetteen määrät Liikkuva koulu ja varhaiskasvatus- yksiköiden lukumäärät Liikkuvien perhekerhojen lukumäärä Käynnistyneiden ryhmien määrä Lapsimäärät ryhmissä	Kunnat HVA Kunnat Kunnat Seurakunta Kunnat Kunnat
Lasten ja nuorten ruokailutottumukset parantuvat	Kouluterveyskyselystä ravintoon liittyvät indikaattorit <i>Ind.4725-4726</i> Ylipainon yleisyys <i>Ind.3235,3693,3231,3233</i>	Vahvistetaan elintapaohjausta ja motivointia	Ehkäisevien toimien toteutuminen	HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat
Lasten, nuorten ja perheiden aivoterveys vahvistuu	Kouluterveyskyselyn sosiaaliseen mediaan liittyvät indikaattorit parantuvat	Vahvistetaan elintapaohjausta ja motivointia Vahvistetaan puheeksiottoa Ohjataan ja keskustellaan some- ja ruutuajasta	Ehkäisevien toimien toteutuminen	HAV, kunnat, järjestöt ja seurakunnat

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikkumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

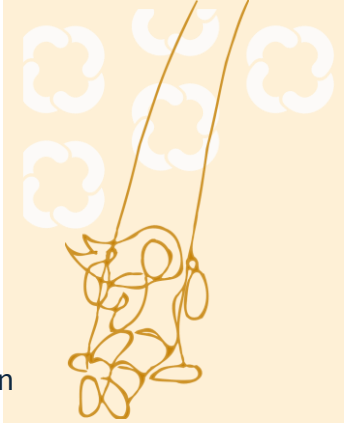

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Merkityksellisen elämän tunne lisääntyy, mielen hyvinvointi vahvistuu ja yksinäisyys vähenee	Luvattomat poissaolot vähenee 20%	Poissaolojen puuttumisen mallit käytössä kaikissa kunnissa	Poissaolojen puuttumisen mallin käytön seuranta ja kehittäminen	Kunnat
	Kouluterveyskyselystä mielen hyvinvointiin, elämä merkityksellisyyteen ja yksinäisyyteen liittyvät indikaattorit parantuvat <i>Ind.4715-4717</i> Elämään tyytyväisyys <i>Ind.4700-4702</i>	Vahvistetaan elintapaohjausta neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa	Ehkäisevien toimien toteutuminen	HVA
		Selkee suunta- digihoitopolku 13-17v.	Digihoitopolun käyttäjä määrät	HVA
		Harrastusjärjestöille psykososiaalisen tuen mallin rakentaminen	Tuen malli on käytössä eri harrastusjärjestöissä	HVA, järjestöt ja seurakunnat
		Tukioppilas- tai kummioppilastoiminta	Tukioppilas- tai kummitoimintaa toteuttavien koulujen määrä	Kunnat, MLL Kaakkois-Suomen piiri ry.
		Kohtaamispaikkatoiminta ja kohdennettu ryhmätoiminta tarjotaan jokaisella perhekeskusalueella tarpeen mukaan.	Kohtaamispaikkatoimintaa osallistuvien määrät	HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat
		Kohdennettu ryhmätoiminta	Ryhmiin osallistuvien määrä	HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat
		Nuorisotalotoiminta ja liikkuva nuorisotyö	Nuorten toimintaan osallistuvien määrä	Kunnat, seurakunnat
		Terapiatakuun mukaiset interventiot	Terapia takuun mukaisten interventioiden käyttöprosentit	HVA
		Ohjatut omahoidot	Ohjattujen omahoitojen määrä	HVA
Vanhemmuuden tuen Check- listojen käyttöönotto eri alueilla Kymenlaaksossa	Vanhemmuuden tuen Check- listojen käyttö eri toimijoilla	HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat		

Painopiste 2: Kymenlaaksolaisilla on merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Painopiste 2 korostaa elinympäristön ja arjen turvallisuutta ja kokemusta merkityksellisestä elämästä.

Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) asukkaiden kokemusta turvallisesta arjesta ja elinympäristöstä sekä 2) asukkaiden mahdollisuuksia osallistua heille merkityksellisiin asioihin. Alla oleva taulukko kokoaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

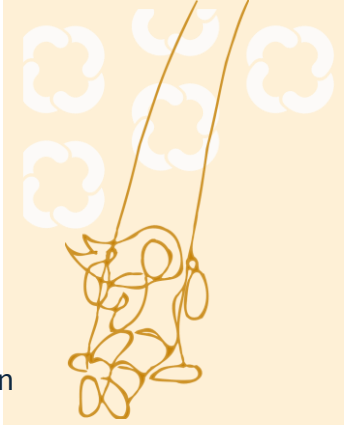

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Kiusaaminen ja -väkivalta vähenee	Kouluterveyskyselystä väkivaltaan, häirintään ja kiusaamiseen liittyvät indikaattorit <i>Ind.4834, 1514, 3928, 3913</i> Lähisuhdeväkivalta <i>Ind.4890 ja 4956-4958</i>	Kiusaamisen ehkäisemisen toimintamallit kunnissa käytössä	Kiusaaminen vähenee	Kunnat
		Leirit lapsille ja nuorille	Leireille osallistuneiden määrä	Seurakunta ja kunnat
		Tukioppilas- tai kummioppilastoiminta	Tukioppilas- tai kummitoimintaa toteuttavien koulujen määrä	Kunnat, MLL Kaakkois-Suomen piiri ry.
		Vahvistetaan puheeksiottoa ja palveluohjausta kaikissa palveluissa.	Väkivaltatyön palvelukeskus Pysäkin asiakasmäärät /Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys (Kletu ry)	Hva, kunnat, järjestöt ja seurakunnat
		Poliisin jalkautumiset kouluihin	Jalkautumisen toteutumisen mahdollistaminen	Poliisi, kunnat
Väkivaltatyön avainhenkilökoulutukset	Väkivaltatyön avainhenkilöiden koulutusten ja koulutettujen määrä lisääntyy	HVA, Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys (Kletu ry)		

Painopiste 2: Kymenlaaksolaisilla on merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Painopiste 2 korostaa elinympäristön ja arjen turvallisuutta ja kokemusta merkityksellisestä elämästä.

Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) asukkaiden kokemusta turvallisesta arjesta ja elinympäristöstä sekä 2) asukkaiden mahdollisuuksia osallistua heille merkityksellisiin asioihin. Alla oleva taulukko kokoaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemus vahvistuu	Osallisuuden kokemus <i>Ind.5680, 5681, 5682</i>	Digitaalisen perhekeskuksen tapahtumakalenteri otetaan käyttöön Kohdennettu ryhmätoiminta (myös lasten vertaisryhmät) Nuorisotalotoiminta ja liikkuva nuorisotyö Kohtaamispaikkatoiminta ja kohdennettu ryhmätoiminta tarjotaan jokaisella perhekeskusalueella tarpeen mukaan Leirit Harrastamisen Suomen malli Tukioppilas- tai kummioppilastoiminta LAVA (lapsivaikutusten arviointi) käytössä päätöksenteossa	Tapahtumakalenterin käyttöönoton seuranta Ryhmiin osallistuvien määrä Nuorten toimintaan osallistuvien määrä Kohtaamispaikkatoimintaan osallistuvien määrät Leirien ja osallistujien määrä Harrastamisen Suomen mallin ryhmiin osallistuvien määrä Tukioppilas- tai kummitoimintaa toteuttavien koulujen määrä LAVA määrät päätöksenteossa	HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat Kunnat, seurakunnat HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat Kunnat ja järjestöt Kunnat Kunnat ja järjestöt HVA, kunnat, järjestöt ja seurakunnat

4. Työikäisten hyvinvointi

4.1 Työikäisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

Tässä osiossa kuvataan Kymenlaakson hyvinvointialueen työikäisten hyvinvointia ja terveyttä. Tarkoituksena on tuoda esille erityiset ilmiöt, tarpeet ja huomiot, jotka ovat työikäisten hyvinvoinnin kannalta keskeisiä. Tiedot perustuvat käytettävissä olevaan seurantatietoon ja tarkastelussa on hyödynnetty mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suosittamaa indikaattoripohjaa alueelliselle hyvinvointikertomukselle. Tietolähteinä käytettiin hyvinvointialueen seuraamaa tietoa, kansallisia tietolähteitä, raportteja ja selvityksiä^{6,7,8}. Asiantuntijoiden näkemyksiä ja tietoa on käytetty täydentämään tilasto- ja indikaattoritietoa.

Työikäistä väestöä kuormittaa monet arjen haasteet

Alueen väestöllinen huoltosuhte on korkea ja aikuisväestön työkyvyssä esiintyy haasteita. Ylipainoisuus on lisääntynyt ja sen yleisyyttä selittää muun muassa väestön vähäinen liikkuminen ja ravitsemukseen liittyvät tekijät. Terveyteen ja terveystyöikäisyyteen liittyvissä tekijöissä esiintyy sosioekonomisia eroja väestöryhmien välillä.

Työikäisen väestön matala koulutustaso, yhden vanhemman perheiden suuri määrä, eri muodoissaan ilmenevä rakenteellinen työttömyys, toimeentulovaikeudet sekä päihteiden käyttö altistavat monimuotoisille ja ylisukupolvisille elämänhallinnan ongelmille. (THL asiantuntija-arvio 24/2025).

Huoltosuhteen heikkeneminen ja väestön ikääntyminen eivät vaikuta ainoastaan palvelujärjestelmiin, vaan myös työikäisten hyvinvointiin. Kun yhä harvempi työikäinen

kantaa vastuuta kasvavasta ikääntyneiden määrästä, lisääntyvät paineet työelämässä ja arjessa. Tämä voi näkyä kuormituksena ja jaksamisen haasteina. Samalla tämä nostaa esille tarpeen kehittää edelleen tukimuotoja, jotka vahvistavat työikäisten terveyttä ja hyvinvointia.

Merkitykselliseen elämään kuuluu myös mahdollisuus työhön. Työvoimapalvelut siirtyivät kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. Koska kunnan rahoitusmalli painottaa erityisesti asiakkaiden pysyvää työllistymistä, työllisyyspalvelut kohdentuvat usein asiakasryhmiin, joiden työllistyminen arvioidaan todennäköisemmäksi. Hyvinvointialueen näkökulmasta työllistymistä tukevien palvelujen rajallisuus voi lisätä painetta sosiaali- ja terveydenhuollon vaativampiin palveluihin. Työttömyyslukujen valossa Kymenlaaksossa on panostettava työllisyyden edistämiseen sekä työkyvyn ylläpitoon. Kaikissa työllistymisen tuen vaiheissa on huomioitava lisäksi työtä etsivän osallisuuden tukeminen.

Havaintoja Kymenlaakson työikäisen väestön terveydestä ja elintavoista

Kymenlaaksossa elämänlaatunsa hyväksi kokevien työikäisten (20-64 vuotiaat) osuus on 47,1%. Prosenttiosuuksissa on eroja eri koulutusluokkien välillä. Naiset ovat miehiä tyytyväisempiä elämänlaatuunsa, mutta ero on kaventunut aiempiin mittauksiin verrattuna. Matalin koulutusryhmä koki vuonna 2022 heikointa elämänlaatua (41,2 %) verrattuna keskitason (53 %) ja korkeakoulutuksen (56,9 %) saaneisiin.⁷

Kymenlaaksolaisten osuus työssäjaksamisesta on hieman parantunut vuoden 2022 tilanteeseen nähden. Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka on 33,3%. Matalimmassa koulutusryhmässä osuus on jopa 41,7 % (2024).

Suomalaisesta työikäisestä väestöstä reilu kolmannes kokee terveytensä olevan kesinkertainen tai sitä

huonompi. Kymenlaaksossa terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on 42,3 %.

Vähemmän koulutusta saaneet, kokevat terveytensä huonommaksi kuin pitkän koulutuksen saaneet.

Kymenlaaksossa noin joka neljännes on lihava (2024). Keskitason koulutuksen omaavissa lihaviin osuus on pysynyt samana vuoden 2022 mittaukseen (27,1 %) kun taas matalan ja korkeimman koulutuksen saaneissa lihaviin osuus on lisääntynyt.

Kymenlaaksossa tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat yleisempiä kuin muilla hyvinvointialueilla. Yli puolet kymenlaaksolaisista 20 vuotta täyttäneistä liikkuu terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän. Liian vähäinen liikunta lisää riskiä sairastua keskeisiin kansantauteihin.

Alkoholin liikakäyttö on yksi keskeisimmistä suomalaisen yhteiskunnan terveysuhkista ja alkoholin runsas käyttö lisää sairastavuutta ja riskiä ajautua pois työelämästä.

Kymenlaaksossa noin joka kolmas käyttää alkoholia liikaa (34,9% vuonna 2024). Alkoholia liikaa käyttävien osuus on suurin matalimmassa koulutusluokassa (38 %) ja matalin korkeimmin koulutetuilla (26 %). Tupakka- ja nikotiiniuotteita käyttävien osuus on lisääntynyt viime vuosina. 2022 prosenttiosuus oli 15,2, kun vuonna 2024 osuus oli 23,4 %.

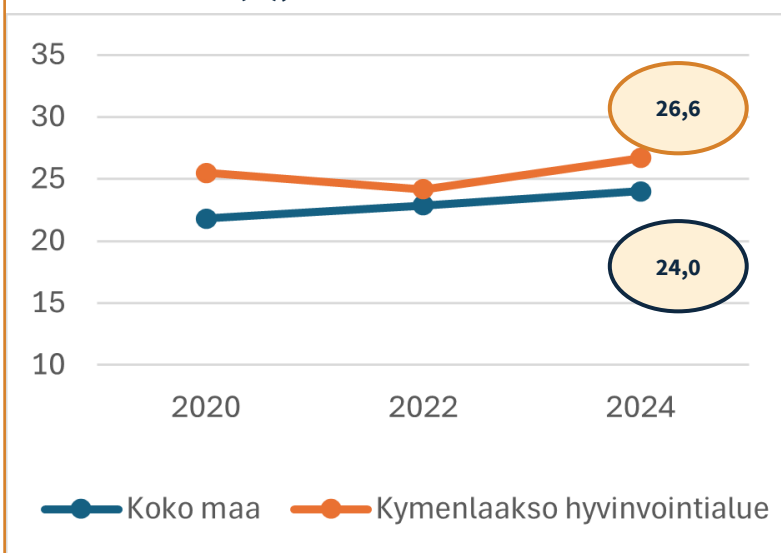
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus korkean koulutuksen saaneilla on hieman lisääntynyt. 13 % (2024) korkeasti koulutetuista kokee merkittävästi psyykkistä kuormitusta kun kaksi vuotta sitten osuus oli 10,1 %.

Positiivinen mielenterveys on osa hyvinvointia ja se tarkoittaa enemmän kuin mielenterveyshäiriöiden puuttumista. Se on voimavara, jota voidaan vahvistaa toimimaan suojana sairauksia vastaan, selviytymään niistä ja edistämään toipumista. Kymenlaaksolaisten positiivinen mielenterveys näyttää parantuneen kaikissa koulutusluokissa.

Niiden osuus, jotka uskovat, että eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%)

Indikaattori	2022	2024
Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20-74-vuotiaat	34,7	33,3
Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20-74-vuotiaat, keskitason koulutus	29,5	25,1
Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20-74-vuotiaat, korkea koulutus	19,5	19,3
Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20-74-vuotiaat, matala koulutus	41,6	41,7

Lihaviin osuus (%), BMI > 30⁷ keskiarvo kaikki koulutusastot

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus(%)⁷

Indikaattori	2022	2024
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), keskitason koulutus	15,5	13,1
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), korkea koulutus	10,1	13,0
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), matala koulutus	23,5	15,9

Havaintoja Kymenlaakson työikäisen väestön turvallisuudesta ja osallisuudesta

Kymenlaaksolaisten 20-64 –vuotiaiden asukkaiden tyytyväisyys asuinalueensa olosuhteisiin on laskenut kahden viime vuoden aikana. Vuonna 2022 asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisiä oli 79,6% kun vuonna 2024 osuus oli 72,8 %.

Kymenlaakson työikäisen väestön turvallisuuden kokemus on parantunut kahden viime vuoden aikana. Vuonna 2022 päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus oli 7,3 % kun vuonna 2024 osuus oli 5,3 %. Turvallisuuden kokemus on parantunut eniten keskitason ja matalan koulutuksen saaneilla.

Osallisuuden kokemus on keskeinen hyvinvoinnin osatekijä. Osallisuusindikaattori kuvaa ihmisen merkityksellisyyden kokemusta, uskoa omaan toimijuuteen ja vaikutusmahdollisuuksia omaan elämään ja ympäristöön liittyen, sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua.

Kymenlaakson 20-64 –vuotiaiden osallisuuden kokemus on erittäin heikko 10,6 %:lla, kun vuonna 2022 osuus oli 11,2 %. Erittäin heikko osallisuuden kokemus viittaa syrjäytymisvaaraan tai kokemukseen syrjäytymisestä.

Tilastokeskuksen (3/2025) mukaan Suomessa 16,9 % väestöstä oli vuonna 2023 köyhyys- tai syrjäytymisriskissä, ja riski on kasvanut erityisesti lasten osalta.

Kymenlaaksossa riskiä lisäävät rakenteellinen ja nuorisotyöttömyys, matala koulutustaso sekä alueen taloudelliset haasteet. Riski on erityisen korkea nuorilla aikuisilla (18–29-vuotiaat), iäkkäillä yli 85-vuotiailla, yhden hengen kotitalouksissa sekä yhden huoltajan lapsiperheissä. Monitekijäinen huono-osaisuus lisää ylisukupolvisten elämänhallinnan haasteiden riskiä, mikä näkyy jo lasten ja nuorten hyvinvoinnissa ja korostaa varhaisen tunnistamisen ja oikea-aikaisen tuen tarvetta.

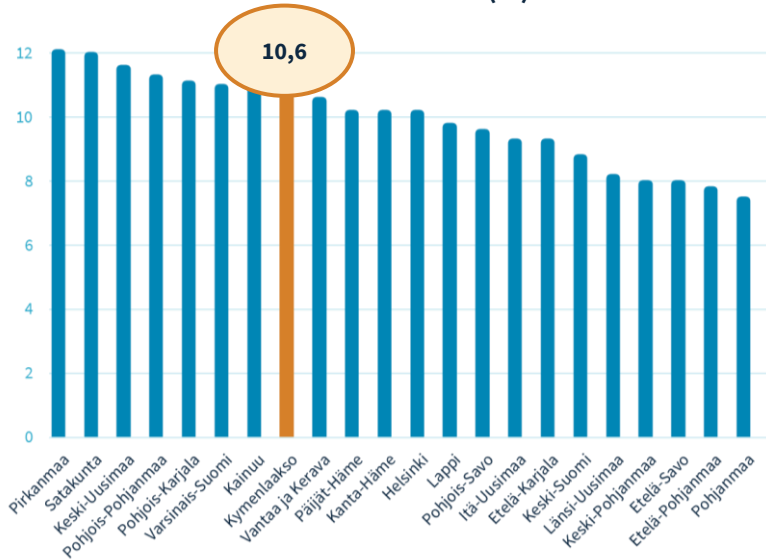
Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (ATH) perusteella noin kymmenesosa Suomen aikuisväestöstä tuntee itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti.

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on 13,1 % 20-64 ikäisessä väestössä Kymenlaakson hyvinvointialueella. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on Kymenlaaksossa maan keskiarvoa suurempaa ja yksinäisyys on kasvanut alueella viime vuosina. Kroonisesti yksinäisten elinajanodote on muita vertailuryhmiä heikompi ja alttius masennukselle ja sydänsairauksille muita vahvempi.

”Ihmiset haluavat kokea olevansa merkityksellisiä riippumatta iästä tai toimintakyvystä.”

Kymenlaakson asukas

Erittäin heikko osallisuuden kokemus(%)⁷

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus(%)⁷

Indikaattori	2022	2024
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat	12,9	13,1
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), keskitason koulutus	11,7	9,7
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), korkea koulutus	7,4	11,9
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), matala koulutus	13,0	11,1

Minun hyvinvointini koostuu...

”Kiinnostavista harrastuksista, osallisuuden tunteesta kun toimin mukana muutamassa järjestössä. Ilosta voidessani auttaa muita. Hyvä terveys on a ja o.”

-Kymenlaakson asukas

4.2 Työikäisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Tässä osiossa kuvataan työikäisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Ne perustuvat koko hyvinvointialueelle asetettuihin hyvinvoinnin painopisteisiin ja strategiaan tavoitteisiin, mutta on tarkennettu vastaamaan työikäisten tarpeita ja erityisiä hyvinvoinnin haasteita. Näin varmistetaan, että yleiset strategiset linjaukset kytkeytyvät käytännön toimintaan, vastaavat tämän väestöryhmän hyvinvoinnin haasteisiin ja edistävät heidän hyvinvointiaan arjessa.

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikkumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa työikäisten hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Työikäisten päihteiden riskikäyttö ja niistä aiheutuvat haitat vähenevät	Alkoholia liikaa käyttävien osuus ind. 4411 Tupakka- tai nikotiini tuotteita käyttäneiden osuus ind.4996	Parannetaan alkoholinkäytön mini-interventioiden toteutumisen edellytyksiä alueella Vahvistetaan päihteiden käytön puheeksiottoa, nikotiinittomuustyötä ja varhaisen puuttumisen toimintamallien käyttöönottoa alueella	Alkoholinkäytön mini-interventioiden toteutuminen ind.5458 Koulutusten, tapahtumien määrä/osallistujamäärä	Hyvinvointialue Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt
Työikäisten haitallinen rahapelaaminen ja niistä aiheutuvat haitat vähenevät	Rahapelaaminen ind.3276	Parannetaan haitallisen pelaamisen puheeksioton ja tuen toteutumisen edellytyksiä	Puheeksiottojen määrä Koulutusten ja tapahtumien määrä	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt
Työikäisten terveet elintavat ja liikkuminen lisääntyvät	Sairastavuusindeksi ind.5642,5641 Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvat ind.5528 Lihavien osuus ind.4463-4464	Vahvistetaan elintapaneuvonnan toteutumista tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito-suositusten mukaisesti Liikunnan puheeksiotto ja liikuntaläheteyhteistyö	Elintapaneuvonta tyypin 2 diabetesriskissä oleville ind.6008 Liikunnan puheeksiottojen ja liikuntalähetteen määrä	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikkumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa työikäisten hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Työikäisten arjen voimavarat ja mielenterveys vahvistuvat	Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksata työkennellä vanhuuseläkeikään saakka ind.4387 Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat ind.4837 Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus ind.4270,4271	Lisätään varhaisen puuttumisen toimintamallien systemaattista käyttöä Työttömien terveystarkastukset: terveystarkastusten käytänteitä yhtenäistetään ja kehitetään	Varhaisen puuttumisen määrä Terapianavigaattorin määrät Työttömien terveystarkastusten määrä	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt
Työikäisten aivoterveystietous lisääntyy	Terveydelle suotuisat elintavat summaindikaattori ind.4559	Etsitään ja otetaan käyttöön vaikuttavia toimintamalleja työikäisten aivoterveystietouden edistämiseksi	Toimintamallien käyttöönotto	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt

Painopiste 2: Kymenlaaksolaisilla on merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Painopiste 2 korostaa elinympäristön ja arjen turvallisuutta ja kokemusta merkityksellisestä elämästä.

Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) asukkaiden kokemusta turvallisesta arjesta ja elinympäristöstä sekä 2) asukkaiden mahdollisuuksia osallistua heille merkityksellisiin asioihin. Alla oleva taulukko kokoaa työikäisten hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Työikäisten arjen turvallisuus lisääntyy	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta Ind.3958 Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat Ind.308, 3031 Fyysistä tai henkistä lähisuuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus Ind.3281	KaatumisSeulatoiminta Liikuntaneuvonta Vahvistetaan eri toimijoiden lähisuuhdeväkivallan tunnistamista ja puheeksi ottoa	KaatumisSeulan asiakkuudet ja käynnit Liikuntaneuvonnan määrä Puheeksiottojen määrä	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt
Työikäisten merkityksellisen elämän kokemus kasvaa	Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%) Ind.4285 Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%) Ind. 4277, 4278 Perustoimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet Ind.3811, 4769 Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat Ind.3810, 5387	Kymenlaakson toimijat aloittavat yhteisen suunnitelmallisen työn yksinäisyyttä vastaan ja osallisuuden edistämiseksi. Tukena käytetään <i>Osallistujien Suomi</i> toimenpideohjelman taustatietoja, toimenpide-ehdotuksia, suosituksia ja ohjelman toimijoiden tuottamaa materiaalia Lisätään kulttuurihyvinvointia edistävää neuvontaa	<i>Osallistujien Suomi</i> -toimenpiteiden ja suositusten toteutuminen Toteutuneen kulttuurineuvonnon ja -koulutuksen määrä	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt

5. Ikääntyneiden hyvinvointi

5.1 Ikääntyneiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tila

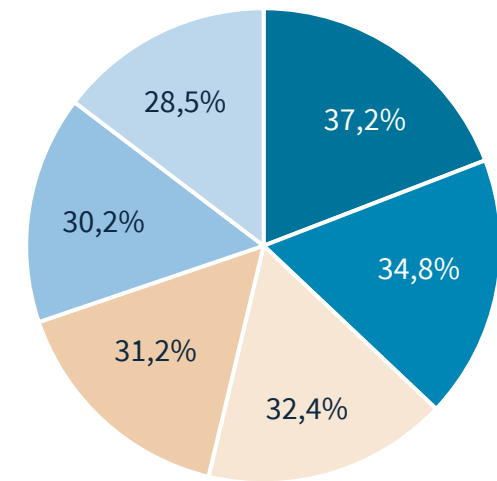
Tässä osiossa kuvataan Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä. Tarkoituksena on tuoda esille erityiset ilmiöt, tarpeet ja huomiot, jotka ovat tämän väestöryhmän hyvinvoinnin kannalta keskeisiä. Tiedot perustuvat käytettävissä olevaan seurantatietoon ja tarkastelussa on hyödynnetty mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suosittamaa indikaattoripohjaa alueelliselle hyvinvointikertomukselle. Tietolähteinä käytettiin hyvinvointialueen seuraamaa tietoa, kansallisia tietolähteitä, raportteja ja selvityksiä^{6,7,8}. Asiantuntijoiden näkemyksiä ja tietoa on käytetty täydentämään tilasto- ja indikaattoritietoa.

Kymenlaakso on nopeasti ikääntyvä maakunta, jossa ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa tasaisesti. Vuonna 2024 Kymenlaaksossa 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli 30,6 %. Ennusteiden mukaan tämä osuus kasvaa edelleen, ja vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden arvioidaan muodostavan jo 33 % maakunnan väestöstä.

Lisäksi 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa merkittävästi vuoteen 2040 mennessä. Väestöennusteen mukaan tämä ikäryhmä kasvaa noin 30 % vuoden 2024 tasosta vuoteen 2040 mennessä. Väestön ikärakenteen muutos ennakoii palvelutarpeen ja kustannusten kasvua etenkin ikääntyneiden palveluissa.

Kymenlaakson ikääntyneet asuvat tilastokeskuksen mukaan pääosin taajama-alueilla (yli 70 %), erityisesti Kotkassa, Kouvola ja Hamina. Haja-asutusalueilla asuu kuitenkin merkittävä osa ikäihmisistä, mikä luo haasteita palveluiden saavutettavuudelle ja edellyttää liikkuvia palveluratkaisuja.

Yli 65 vuotiaiden osuus kunnittain

■ Miehikkälä ■ Virolahti ■ Hamina
■ Kouvola ■ Kotka ■ Pyhtää

Havainnot Kymenlaakson ikääntyneen väestön terveydestä ja elintavoista

Kansallinen strateginen tavoite on jo pitkään ollut iäkkäiden toimintakyvyn säilyttäminen mahdollisimman hyvänä. Koettuun terveyteen vaikuttavat muun muassa henkilön tiedossa olevat todetut sairaudet ja erilaiset oireet.

Kymenlaakson hyvinvointialueen strategiassa tavoitteena on, että vuonna 2029 yhä useampi yli 75-vuotias asuu kotona erilaisten tukipalvelujen avulla, ja tavoitteenamme on yltää kansallisesti parhaaseen puolikkaaseen. Ennaltaehkäisevät sote-palvelut ja turvallinen kotona asuminen tukevat elämänlaatua ja vähentävät ympärivuorokautisen palveluasumisen tarvetta.

Kymenlaaksossa terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonomaksi koki 58 % 75 vuotta täyttäneistä, tämä on maan keksiarvoa suurempi. Yli puolet 75 vuotta täyttäneistä kokee, että terveysongelmista aiheutuu toimintarajoitteita.⁷

Muistisairauksien esiintyvyys on Kymenlaaksossa maan toiseksi suurinta (THL) (Ind. 4221, 5656, 5655). Todellisuudessa luku on vielä suurempi, sillä esiintyvyyden luku huomio ainoastaan diagnostisoidut muistisairaudet. Muistisairaiden lisäksi tämä koskee myös niitä läheisiä, jotka joutuvat jossain vaiheessa kosketuksiin muistisairauden kanssa. Näitä arvioidaan olevan vähintään neljä jokaista sairastunutta kohden.^{7,15}

Palvelutarpeen lisääntymistä aiheuttaa myös alkoholin liikakäyttö. Kymenlaaksossa alkoholia liikaa käyttävien yli 65 vuotiaiden osuus on nousussa ja selvästi yli valtakunnan keskiarvon. (ind. 4413)

Kymenlaakson yli 65 vuotiaista noin 66,6 % liikkuu terveyssuositusten mukaan liian vähän (ind. 5529) ja terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi tuntevien yli 75 vuotiaiden osuus on 58 % (ind. 4336).

Liian vähäinen liikunta lisää riskiä sairastua mm. sydän- ja verisuonitauteihin ja vaikuttaa merkittävästi toimintakyvyn ylläpitämiseen, jos lihasvoima, tasapaino ja koordinaatiokyky ovat heikentyneet.

Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen näkyy Kymenlaakson ikääntyneillä erityisesti liikkumisessa ja päivittäisissä toiminnoissa. Kaatumistapaturmat ovat yleisiä ja niiden vuoksi sairaalahoitoa saaneiden määrä on nousussa (Ind. 3959).

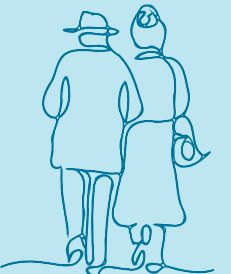
Toimintakyvyn heikkenemistä ilmentää myös se, että yli neljännes 65 vuotta täyttäneistä kokee suuria vaikeuksia kävellä 500 metriä (ind. 4374). Vain noin 30–40 % ikääntyneistä liikkuu terveyssuositusten mukaisesti.

Heikommassa asemassa olevien, matalan koulutustason omaavat henkilöt joutuvat myös muuta maata enemmän tinkimään rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä (ind. 4267).

Kymenlaakson ikääntyneille syksyllä 2023 (N=1002)¹⁶ tehdyn kyselyn perusteella voidaan yhteenvedona todeta, että Kymenlaakson hyvinvointialueen ikäihmisten osallisuuden, merkityksellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunne ja kokemus ovat hyvällä tasolla, ja suurimmalla osalla vastaajista heidän elämänsä on mielekästä ja aktiivista. Alueen ikäihmiset olivat vastausten perusteella liikunnallisesti aktiivisia – tosin fyysiset rajoitukset, motivaation ja seuran puute vähensivät liikuntaintoa. Oman lähiympäristön liikuntapaikat tunnettiin hyvin.

”Saan asua kodissa ja mieheni kanssa selviämme jokapäiväisestä elosta. On piha, kukat, pensaat, perunat ja kasvikset. Kaikki hoituu yhdessä”

Nainen, 75-84v

Havainnot Kymenlaakson ikääntyneen väestön turvallisuudesta ja osallisuudesta

Turvallisuuden tunne on yksilöllinen kokemus fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista sekä arjen hallinnasta. Sitä heikentävät terveys- ja toimintakykyongelmat, yksinäisyys, masennus, taloudellinen epävarmuus ja asuinympäristön turvattomuus. Turvallisuuden tunnetta vahvistavat yhteisöllisyys, sosiaalinen tuki ja luottamus palveluihin, kun taas palveluiden muutokset, rajaseudun erityispiirteet, verkkohuijaukset ja digipalvelujen haasteet voivat lisätä epävarmuutta.

Osallisuus tarkoittaa kuulumisen, vaikuttamisen ja arvostuksen kokemusta. Se parantaa terveyttä, toimintakykyä ja elämänlaatua, kun taas heikko osallisuus lisää yksinäisyyttä ja syrjäytymisriskiä. Kokemukseen vaikuttavat sosiaaliset suhteet, ympäristön esteettömyys, palvelujen saavutettavuus, digitaalinen osaaminen ja se, miten ikääntyneitä arvostetaan yhteiskunnassa.

Kymenlaaksolaiset yli 75 vuotiaat asuvat yksin muuta maata enemmän (ind. 237), mutta yksinäisyyttä koetaan ikääntyneillä muuta maata vähemmän (ind. 4286, 4287). Kymenlaakson hyvinvointialueella 65 ja 75 vuotta täyttäneiden keskuudessa yksinäisyyden kokemus on hieman vähentynyt.

Yksin asuminen voi lisätä varhaisen palvelutarpeen riskiä, sillä ilman läheisen tuottamaa apua, iäkkään henkilön arjessa ilmenevät tarpeet voivat nousta aiemmin esille.

Kymenlaaksossa ikääntyneiden taloudellinen tilanne on keskimäärin heikompi kuin monilla muilla alueilla Suomessa. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan noin 18 prosenttia alueen väestöstä kuuluu pienituloisiin, ja pienituloisuus on erityisen yleistä ikääntyneiden keskuudessa. Eläketurvakeskuksen tilastojen perusteella Kymenlaakson keskimääräinen kokonaiseläke jää alle maan keskiarvon. Kymenlaaksossa siirrytään keskimäärin eläkkeelle 59,9 vuotiaana, joka on alhaisempi kuin maassa yleisesti (ind. 307). Taloudelliset haasteet voivat heikentää osallisuuden kokemusta ja rajoittaa mahdollisuuksia osallistua yhteisön toimintaan.

THL:n mukaan ikääntyneiden kaltoinkohtelu ja lähisuhdeväkivalta jää usein piiloon. Se voi olla fyysistä, psyykkistä, taloudellista, hoidon laiminlyöntiä tai ihmisarvoa alentavaa kohtelua. Kymenlaaksoalaisille 2023 tehdyn kyselyn mukaan lähisuhdeväkivaltaa oli kokenut alle kymmenesosa vastaajista, mutta ilmiö on olemassa oleva.

Ikääntyneille tehdyn kyselyn mukaan osallisuuden¹⁶ kokemukset olivat vahvoja: lähes yhdeksän kymmenestä koki elämänsä merkitykselliseksi ja suurin osa koki kuuluvansa johonkin yhteisöön tai ryhmään. Useimmat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun, eli heillä oli vahva tunne toimijuudesta. Tärkeitä tekijöitä osallisuuden kokemukselle olivat oma terveys ja läheiset ihmissuhteet. Haasteina kuitenkin ilmenivät mm. rahatilanne, sairaudet ja erilaiset kuormittavat ympäristötekijät. Ryhmiin kuuluttiin, jos se oli mahdollista talouden ja toimintakyvyn puolesta, mutta esim. osa ulkopaikkakunnilta muuttaneista koki itsensä yksinäiseksi.

”Puolison kanssa huolehdimme arkipäivän asiat yhdessä. Ystävien kesken on jatkuvaa kanssakäymistä ja apua annetaan tarvittaessa puolin ja toisin.”

Mies >85v

Tehdyt Hyte-toimet

Ikääntyneiden hyvinvoinnin tukeminen edellyttää sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä sidosryhmien yhteistyötä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaikkien tehtävä, ja riskissä olevien tunnistamisen tulisi sisältyä kaikkeen ikääntyneitä koskevaan työhön.¹⁷

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta vastaa Kymenlaakson hyvinvointialue. Palvelut toteutetaan hyvinvointialueen strategisten linjausten ja arvojen mukaisesti. Ikääntyneiden palveluiden painopisteenä on – valtakunnallisten linjausten tapaan – kotona asumisen tukeminen. Tavoitteena on vahvistaa kotiin annettavia palveluja sekä ennaltaehkäiseviä toimia ja tarkastella asumispalveluiden rakennetta kokonaisuutena. Palveluissa halutaan erityisesti tukea ikääntyneen väestön omatoimisuutta ja näin ehkäistä tai siirtää palveluntarvetta myöhempään.

Palveluohjaus ja asiakaslähtöisyys ovat keskiössä, ja tavoitteena on vahvistaa ikääntyneiden osallisuutta ja toimijuutta palveluiden suunnittelussa.

Palveluiden myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään laaja-alaista RAI-toimintakykyarviointia. Palvelutarpeen arvioinnit, palveluiden suunnittelu ja päätöksenteko hoituvat keskitetysti asiakasohjaajien toimesta.

Alueen keskitetyt sosiaalihuollon asiakasneuvonta sekä terveydenhuollon asiakasohjaus ja -neuvonta tukevat asiakkaiden sujuvaa ohjautumista tarpeen mukaisiin palveluihin.

IkäVinkki on Kymenlaakson hyvinvointialueen palvelu, joka tukee ikääntyvien terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä. Toiminnan tavoitteena on edistää terveellisiä elintapoja ja tarjota helposti saavutettavaa neuvontaa ja ohjausta koko Kymenlaakson alueella. IkäVinkki osallistuu alueen tapahtumiin ja tilaisuuksiin, ja sen kautta saa tietoa ajankohtaisista asioista, palveluista sekä vinkkejä hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

IkäVinkki tarjoaa:

- Neuvontaa ja ohjausta ilman ajanvarausta terveysasemilla.
- Tietoa ikääntyvien palveluista, niiden hakemisesta ja digipalveluiden käytöstä.
- Hyvinvointia edistäviä keskusteluja yli 65-vuotiaille, jotka eivät ole säännöllisen sosiaalipalvelun piirissä. Keskustelu tukee hyvinvoinnin edistämistä ja tulevaisuuden suunnittelua.
- Kaatumisriskin kartoitusta (KaatumisSeula) yli 55-vuotiaille, joilla on tasapaino- tai toimintakykyhaasteita.
- Hyvinvointivalmennusta elämäntapamuutoksiin, kuten ravitsemukseen, liikuntaan, uneen tai tupakoinnin lopettamiseen.
- Muistiselvityksiä jo pienenkin huolen ilmaantuessa.
- Terveystarkastukset heille, joilla ei ole jo todennettuja seurantaan vaativia sairauksia. Terveystarkastuksessa tehdään kokonaisvaltainen arvio terveydentilasta, elintavoista ja terveyteen liittyvistä riskeistä.
- Suun tarkastus, jossa hammaslääkäri tekee suun ja hampaiden terveystarkastuksen sekä yksilöllisen hoitosuunnitelman.

Ikääntyneiden terveyspalvelut Kymenlaaksossa

Kymenlaakson hyvinvointialue tarjoaa ikääntyneille terveyspalveluita, kuten lääkärin ja sairaanhoitajan vastaanottoja ja suun terveydenhuoltoa.

Geriatriset poliklinikat palvelevat yli 70-vuotiaita muistiongelmassa ja muissa geriatrisissa arvioinneissa.

Kotisairaala ja liikkuvat sairaanhoitajat mahdollistavat hoidon kotona. Kuntoutuspalveluissa mahdollista saada kotona annettavaa kuntoutusta liikkuvana palveluna. Liikkuvien palveluiden kautta toteutetaan myös ryhmätoimintaa liikunnanohjaajan toimesta sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaille.

Sosiaali- ja terveyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä, ja palveluita kehitetään kohti laaja-alaisia sote-keskuksia. Lisäksi terveysasemilla on farmaseutin palveluita lääkeneuvontaan.

Ikäihmisten palveluissa osaava, motivoitunut henkilöstö on tärkein voimavara toteutettaessa ikäihmisille suunnattua hoitoa ja palveluita, tämä nousee myös Kymenlaakson hyvinvointialueen yhtenä strategisena tavoitteena. Lisäksi tavoitteena on toimiva työyhteisö, jonka seurauksena asiakkaidemme kokemus palveluista on hyvää. Osaamisen vahvistaminen on jatkuvaa, jotta henkilöstö voi vastata muuttuviin tarpeisiin. Työn kuormitusta on tarkoitus vähentää sujuvoittamalla työtä ja tukemalla arjen jaksamista.

THL:n henkilöstömitoituksen seuranta varmistaa riittävän resurssin laadukkaiden palveluiden toteuttamiseen. Henkilöstökokemuskyselyiden mukaan henkilöstön tyytyväisyys on kasvussa.

Ikääntyneiden sosiaalipalvelut Kymenlaaksossa

Gerontologinen sosiaalityö ja -ohjaus tukevat ikääntyneitä vaikeissa elämäntilanteissa yhteistyössä eri tahojen kanssa. Sosiaalihuollon tukipalvelut ovat usein ensimmäisiä palveluita, joita voi tarvita itsenäisen asumisen tueksi. Tukipalveluiden avulla voidaan edistää henkilön omatoimista suoriutumista, parantaa elämänlaatua ja vähentää muiden palveluiden tarvetta. Kymenlaakson hyvinvointialueella sosiaalihuollon tukipalveluina järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan kotiateriapalvelua, ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa, turvapalvelua, vaatehuolto palvelua, kauppapalvelua sekä peseytymispalvelua.

Kymenlaakson ikääntyneiden palvelurakenne noudattelee pitkälti valtakunnallista linjaa yli 75 vuotiaiden osalta (maan ka. jäljempänä)

- Kotihoito: 13,1 % / 13,1 % ([ind. 5513](#))
- Iäkkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen 6,3 % / 6,4% ([ind. 3261](#))
- Omaishoidon tuki: 4,3 % / 4,0 % ([ind. 3262](#))
- Yhteisöllinen asuminen: 1,9 % / 0,6 % ([ind. 6108](#))

Kotihoidon palvelut myönnetään asiakkaan palvelutarpeen perusteella, joka arvioidaan laaja-alaisella RAI-toimintakykyarvioinnilla ja seurataan säännöllisesti. Palveluja voidaan tarjota tilapäisesti tai säännöllisesti tarpeen mukaan, ja ne ovat saatavilla ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. Kotihoitoon voi sisältyä digitaalisia ratkaisuja, kuten lääkeannosteluautomaatti tai kuvapuhelinpalvelu. Kotihoidossa seurataan asiakkaan saamaa palvelua toiminnanohjausjärjestelmän avulla, joka näyttää asiakkaan välittömän ja välillisen palveluajan toteutumisen.

Asumispalvelujen kokonaisuuteen kuuluvat

- Tuettu asuminen – itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella.
- Yhteisöllinen asuminen – esteetön ja turvallinen ympäristö, jossa saatavilla sosiaalista kanssakäymistä ja tukipalveluita.
- Ympäri vuorokautinen palveluasuminen – jatkuvaa hoivaa ja valvontaa tarvitseville.

Ikäihmisellä on oikeus saada myönnetty sosiaalipalvelu ilman aiheetonta viivytystä, viimeistään kolmen kuukauden kuluessa avuntarpeen ilmenemisestä, ja kiireellinen palvelu on annettava viipymättä (SHL 45§, VanhPL 18 §). Kymenlaaksossa odotusajat ympärivuorokautiseen asumiseen ovat olleet pitkiä, keskimäärin yli 70 päivää.

Perhehoito on yksi vaihtoehto osa- tai ympärivuorokautiselle huolenpidolle. Perhehoito on joustava, inhimillinen, kotoisa ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon muoto. Sitä voidaan järjestää joko perhehoitajan omassa kodissa tai hoidettavan kotona. Se tarjoaa yksilöllistä hoivaa, huolenpitoa ja valvontaa.

Omaishoito tukee kotona asumista omaisen hoivan avulla. Omaishoidon tuki muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista, omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaista sekä muista tukipalveluista. Kymenlaaksossa omaishoidon tuella tuetaan 1512 henkilöä (12/2025), joista 970 on ikääntyneitä.

Omaishoidon tuen alkaessa omaishoitajalle nimetään palveluohjaaja, joka neuvoo ja ohjaa omaishoitajuuteen liittyvissä asioissa. Hyvinvointialue järjestää omaishoitajille vuosittain info- ja hyvinvointitilaisuuksia

sekä tarjoaa mahdollisuuden osallistua avoimiin koulutuksiin. Lisäksi kuntien ja järjestöjen yhteistyö tukee omaishoitajia.

Omaishoitajilla on mahdollisuus saada kotiin hoitoa tukevaa opastusta ja neuvontaa, kuten fysioterapeutin ohjausta, apuvälinekartoitusta tai kotihoidon apua. Hyvinvointialue järjestää omaishoitajille säännöllisiä hyvinvointi- ja terveystarkastuksia, jotka suositellaan tehtäväksi kahden vuoden välein.

”Aamu-unisuuteni pyydän ottamaan huomioon. Ei herätyksiä klo 8.00. Haluan kiittää ystävällisestä käytöksestä ja palveluista.”

Kotihoidon asiakas

Kunnat ja järjestöt ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteinen vastuu asukkaiden hyvinvoinnista. Kunnat tukevat ikääntyneiden terveyttä ja osallisuutta huomioimalla heidät kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluissa sekä kaavoituksessa ja kunnossapidossa. Toiminnassa otetaan huomioon myös toimintaympäristön muutokset.

Digitaalinen viestintä on osa jokapäiväistä elämää, mutta sen sujuva käyttö edellyttää tukea. Ikääntyneille on tarjottava mahdollisuuksia harjaantua digitaaliseen osallistumiseen, jotta he voivat pysyä mukana yhteiskunnan toiminnassa. Samalla on huolehdittava siitä, että digitaaliset palvelut ovat saavutettavia: selkeitä, helppokäyttöisiä ja eri toimintakyvyille sopivia. Saavutettavuus vähentää digitaalista eriarvoisuutta ja varmistaa, että jokainen voi osallistua yhdenvertaisesti.

Liikkumisen mahdollisuudet voivat heikentyä esimerkiksi ajo-oikeuden menettämisen tai puutteellisten liikenneyhteyksien vuoksi, joilla on vaikutus osallistumisen mahdollisuuksiin. Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne, mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne, on tärkeä osa ikääntyneiden liikkumisen tukemista. Kuntien tuleekin huomioida ikääntynyt väestö joukkoliikenteen kehittämisessä. Palveluiden ja toiminnan esteettömyydellä ja saavutettavuudella voidaan kannustaa ikäihmisiä omaehtoiseen toimintaan ja osallistumiseen.

Kunnat tekevät aktiivisesti yhteistyötä eri verkostoissa ikääntyvien hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhdistystoiminta on erityisen merkityksellistä ikäihmisille, ja kunnat sekä HVA tukevat järjestöjä tarjoamalla avustuksia sekä mahdollistamalla kuntien tilojen käyttöä yhdistysten toimintaan.

Asiakaskokemus

Asiakaskokemustietoa hyödynnetään organisaatiossa yhdessä sovittujen toimintamallien mukaisesti.

Kymenlaakson hyvinvointialueen toiminnan tavoitteena ovat vaikuttavat, saavutettavat, sujuvat ja tarpeenmukaiset integroidut palvelut sekä toimivan ennaltaehkäisyn sisältävät palvelut. Tähän seurantamittariksi on valittu NPS; suosittelemisindeksi, sen yleispätevyyden, herkkyyden ja helppokäyttöisyyden vuoksi.

Asiakaspalautetta kerätään tällä hetkellä mm. käynnin jälkeen lähetettävällä tekstiviestillä ja palvelukohtaisilla kyselylomakkeilla. Mittauskanavina käytetään tekstiviestin lisäksi, tablettikyselyjä, sähköpostilinkkiä, QR-koodia, paperisia palautelomakkeita ja työntekijälle annettavaa sanallista palautetta.

Asiakaskokemusta mitataan säännöllisesti myös THL:n valtakunnallisten kyselyiden kautta. Ikääntyneiden palveluihin ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä niin asumisen eri yksiköissä kuin kotihoidossakin.

”Ikääntyneiden palveluihin ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä niin asumisen eri yksiköissä kuin kotihoidossakin.”

5.2 Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Tässä osiossa kuvataan ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Ne perustuvat koko hyvinvointialueelle asetettuihin hyvinvoinnin painopisteisiin ja strategiaan tavoitteisiin, mutta on tarkennettu vastaamaan ikääntyneen väestön tarpeita ja erityisiä hyvinvoinnin haasteita. Näin varmistetaan, että yleiset strategiset linjaukset kytkeytyvät käytännön toimintaan, vastaavat tämän väestöryhmän hyvinvoinnin haasteisiin ja edistävät heidän hyvinvointiaan arjessa.

Hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma, jossa painotetaan kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioidaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet, palvelustrategia ja valtakunnalliset tavoitteet ohjaavat ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden laatimista.

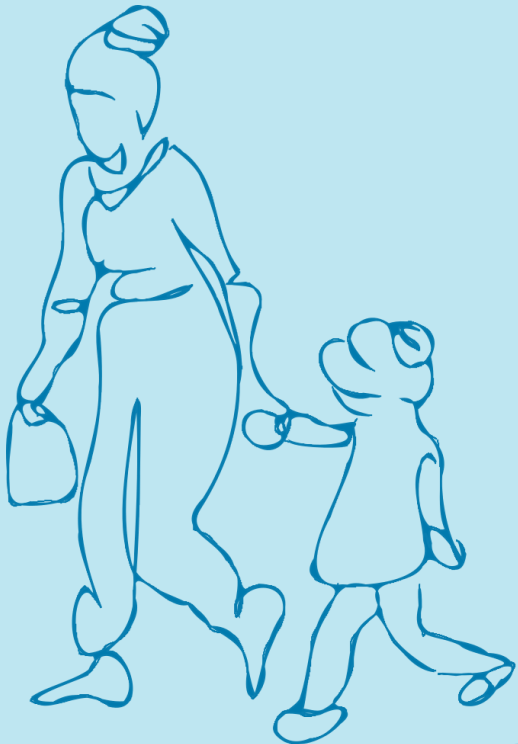
Valtakunnallisissa tavoitteissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ikääntyneiden näkökulmasta korostuvat seuraavat teemat:

- Toimintakyvyn tukeminen ja itsenäinen elämä
- Saavutettavat ja oikea-aikaiset palvelut
- Laadukas ja turvallinen hoito
- Yhdenvertaisuus ja osallisuus
- Palveluiden integraatio ja sujuvuus

Hallitusohjelmassa¹⁸ on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeisiksi teemoiksi ikääntyvien osalta nostettu kotona asumisen tukeminen, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen, hoivan ja hoidon saatavuus, digitaaliset ja liikkuvat palvelut sekä osallisuus ja turvallisuus.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2024 julkaisema Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2024–2027 velvoittaa ja ohjaa kuntia ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen.

Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus luovat hyvinvointia, avoimuutta ja turvallisuutta. Merkitykselliseksi elämänsä kokeva ihminen tuntee vastuuta myös toisista ja ympäristöstään sekä arvostaa terveyttään ja huolehtii siitä.¹⁹

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat **1)** päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, **2)** terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikumista, **3)** aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä **4)** mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa ikääntyneiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Ikääntyneiden päihteiden käytön määrä vähenee ¹	Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet ind. 4413	Vahvistetaan päihteiden käytön puheeksiottoa alueella ikääntyneiden parissa IkäVinkki-toiminta	Alkoholinkäytön mini-interventioiden toteutuminen ind. 5458 IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt IkäVinkki-verkosto
Ikääntyneiden haitallinen rahapelaaminen ja niistä aiheutuvat haitat vähenevät ¹	Rahapelaaminen aiheuttanut ongelmia 12 viime kuukauden aikana ind. 3276	Parannetaan haitallisen pelaamisen puheeksi oton ja tuen toteutumisen edellytyksiä IkäVinkki-toiminta	Koulutusten, tapahtumien määrät/osallistujamäärät IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt IkäVinkki-verkosto
Ikääntyneiden toimintakyky säilyy siten, että arjessa selviytyminen ja itsenäinen elämä mahdollistuvat mahdollisimman pitkään ²	Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet ind. 5529	Kuntien ja järjestöjen liikuntaryhmät, vertaisryhmät ja toimintakykyä tukevat ryhmät, HVA:n Omaishoidon ja kotihoidon asiakkaiden liikuntaryhmät Liikunnan puheeksioton vahvistaminen ja liikuntalähete Ikääntyneiden terveys- ja hyvinvointisuunnitelmat IkäVinkki-toiminta Oikea-aikaiset sote-palvelut Omaishoitajien tukeminen Ohjaus ja neuvonta	Toteutuneet ryhmät Tilaisuudet Lähetteen lkm Lkm IkäVinkin verkoston toiminta Palveluiden peittävyys Palvelutarpeen arvioinnin käsittelyaika yli 75 v. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset Keskitetty asiakasohjaus ja neuvonta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt Hyvinvointialue IkäVinkki-verkosto Hyvinvointialue Hyvinvointialue Hyvinvointialue

Painopiste 1: Kymenlaaksolaisilla on terveelliset ja hyvinvointia tukevat elintavat

Painopiste 1 korostaa terveyttä edistävien elintapojen ja hyvinvointia tukevien arjen valintojen vahvistamista. Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat 1) päihteiden käytön ja haitallisen pelaamisen vähentämistä, 2) terveellisiä elintapoja ja säännöllistä liikkumista, 3) aivoterveyttä tukevien elintapojen vahvistamista sekä 4) mielenterveyden ja arjen voimavarojen vahvistamista. Alla oleva taulukko kokoaa ikääntyneiden hyvinvointia edistäviä tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Ikääntyneiden toimintakyky säilyy siten, että arjessa selviytyminen ja itsenäinen elämä mahdollistuvat mahdollisimman pitkään ²	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä ind. 3959	Ehkäistään kaatumisia ja tapaturmia/ KaatumisSeula- toiminta Ehkäistään kaatumisia ja tapaturmia Kotihoidon palvelut	KaatumisSeula asiakkuudet/käynnit RAI-laatuindikaattori: Kaatuminen viimeksi kuluneen 90 vrk:n aikana	Hyvinvointialue/vastaanotto- palvelut HVA Kotihoito
Ikääntyneiden aivoterveyttä tukevat elintavat vahvistuvat ³	Muistinsa huonoksi kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet ind. 4539	FINGER-elintapaohjelmaa mukailevat Muistiterveysvalmennus-ryhmät	Ryhmätoimintaan osallistuneet	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt EELI – etsivä elintapaohjaus
Ikääntyneiden arjen voimavarat vahvistuvat ⁴	Arkitoimissa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet ind. 4537	Ohjaus ja neuvonta Oikea-aikaiset sote-palvelut IkäVinkki-toiminta	Keskitetty asiakasohjaus ja neuvonta Palveluiden asiakkaat, Palveluiden peittävyys IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue Hyvinvointialue IkäVinkki-verkosto
Positiivinen mielenterveys kohenee ⁴	Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet ind. 4357	Kymenlaakson toimijat aloittavat yhteisen suunnitelmallisen työn yksinäisyyttä vastaan ja osallisuuden edistämiseksi. Tukena käytetään Osallistujien Suomi toimenpideohjelman taustatietoja, toimenpide-ehdotuksia sekä suosituksia ja tuotettua materiaalia. Kulttuurin hyvinvointia edistävän ymmärryksen lisääminen ja kulttuurin roolin ymmärtäminen ihmisen merkityksellisen arjen osana Omaishoitajien tukeminen IkäVinkki-toiminta	Info- ja hyvinvointitilaisuudet Koulutusta ammattilaisille ikääntyneiden kulttuurihyvinvoinnin tukemisen lisäämiseksi, tilaisuudet, alueellisen kulttuuriverkoston toiminta Koulutukset, tilaisuudet IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt Hyvinvointialue IkäVinkki-verkosto

Painopiste 2: Kymenlaaksolaisilla on merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Painopiste 2 korostaa elinympäristön ja arjen turvallisuutta ja kokemusta merkityksellisestä elämästä.

Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat **1)** asukkaiden kokemusta turvallisesta arjesta ja elinympäristöstä sekä **2)** asukkaiden mahdollisuuksia osallistua heille merkityksellisiin asioihin. Alla oleva taulukko kokoaa ikääntyneiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Ikääntyneiden turvallisuuden tunne vahvistuu ¹	Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet ind. 5579	Kymenlaakson toimijat aloittavat yhteisen suunnitelmallisen työn yksinäisyyttä vastaan ja osallisuuden edistämiseksi. Tukena käytetään Osallistujien Suomi toimenpideohjelman taustatietoja, toimenpide-ehdotuksia sekä suosituksia ja tuotettua materiaalia. IkäVinkki-toiminta Vahvistetaan lähisuhdeväkivallan tunnistamista ja puheeksiottoa ikääntyneiden parissa	Osallistujien Suomi toimenpiteiden ja suositusten toteutuminen IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt IkäVinkki-verkosto
Asukkaiden kokema turvallisuus digipalvelujen käytöstä vahvistuu ¹	Asioinut digitaalisesti sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa, (%) palveluja käyttäneistä, 75 vuotta täyttäneet ind. 5551	Digituki-verkostot: Lähitukea kotona tai asiointipisteellä, kuten kirjastoissa, kohtauspaikoissa, etätukea chatin, puhelimen tai videoyhteyden välityksellä sekä koulutusta. IkäVinkki-toiminta - digiasioinnissa opastaminen	Digituki lkm Digitaalinen asiointi lisääntyy ikääntyneiden osalta mm. OmaKymenlaakso aktiiviset käyttäjät IkäVinkin verkoston toiminta	Hyvinvointialue, kunnat, järjestöt IkäVinkki-verkosto

Painopiste 2: Kymenlaaksolaisilla on merkityksellinen elämä ja turvallinen arki

Painopiste 2 korostaa elinympäristön ja arjen turvallisuutta ja kokemusta merkityksellisestä elämästä.

Koko hyvinvointialuetta koskevat strategiset tavoitteet painottavat **1)** asukkaiden kokemusta turvallisesta arjesta ja elinympäristöstä sekä **2)** asukkaiden mahdollisuuksia osallistua heille merkityksellisiin asioihin. Alla oleva taulukko kokoaa ikääntyneiden hyvinvointia edistävät tavoitteet, niihin liittyvät mittarit, keskeiset toimenpiteet ja vastuutahot sekä suunnitelman toimenpiteiden seurannasta.

Tavoite	Mittari	Toimenpiteet	Toimenpiteiden mittarit ja seuranta	Vastuutaho
Ikääntyneet kokevat elämänlaatunsa parantuneen ²	Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet ind. 4272 ja 75 vuotta täyttäneet ind. 4273	Kymenlaakson toimijat aloittavat yhteisen suunnitelmallisen työn yksinäisyyttä vastaan ja osallisuuden edistämiseksi. Tukena käytetään Osallistujien Suomi toimenpideohjelman taustatietoja, toimenpide-ehdotuksia sekä suosituksia ja tuotettua materiaalia. Kulttuurin hyvinvointia edistävän ymmärryksen lisääminen ja kulttuurin roolin ymmärtäminen ihmisen merkityksellisen arjen osana Osallisuuden vahvistaminen (vuorovaikutuksen ja kontaktien mahdollistaminen) ->yksilöllinen asiakkaan kiinnostuksen mukainen toiminta kirjattu asiakkaan palvelun toteuttamissuunnitelmaan IkäVinkki-toiminta	Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%), 65 ja 75 vuotta täyttäneet Ind. 4279, 4280 Osallistujien Suomi toimenpiteiden ja suositusten toteutuminen Koulutukset, erilaiset Kulttuurihyvinvoinnin tilaisuudet Asiakas osallistunut oman RAI arvioinnin tekemiseen % IkäVinkin verkoston toiminta	Kunnat, järjestöt, Hyvinvointialue Kunnat, järjestöt, Hyvinvointialue HVA kotihoidon ja asumisen palvelut Ikävinkki-verkosto

6. Suunnitelman hyväksyminen ja seuranta

Hyvinvointikertomuksen painopisteet ja pitkän aikavälin tavoitteet on linjattu maakunnallisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmien esitysten mukaisesti hyvinvointialueen Hyte-lautakunnassa keväällä 2025. Maakunnalliset monialaiset hyte-työryhmät ovat muodostaneet osallistavan prosessin kautta tavoitteita tukevia toimenpiteitä vuosille 2026-2029. Tavoitteet ja toimenpiteet on käsitelty lakisääteisissä hyte-neuvotteluissa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen neuvottelukunnan edustajien kanssa. Hyvinvointialueen lautakunnat ja vaikuttamistoimielimet ovat osallistuneet osaltaan asiakirjan valmisteluun.

Kymenlaakson hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyy asiakirjan 3.3.2026, jonka jälkeen asiakirja käsitellään kuntien toimielimissä.

Asukkaiden hyvinvoinnista ja toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan aluevaltuustolle vuosittain. Raportoinnissa tuodaan esille, miten hyvinvointisuunnitelmassa on edetty tilastollisten havaintojen perusteella ja mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi.

Hyvinvointikertomuskaudella 2026-2029 maakunnalliset hyte-työryhmät tarkentavat ja konkretisoivat vuosittaisia välitavoitteita osana jatkuvaa ja etenevää prosessia. Vuosittaisten välitavoitteiden asettamista peilataan alueen hyvinvoinnin tilaan, esille nousseisiin alueen ilmiöihin ja asiantuntijatietoon. Vuosittaisen raportoinnin yhteydessä päivitetään myös kuntakorttien ja järjestökortin toimenpiteiden toteuma.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yhteinen tehtävä, joka edellyttää kaikkien toimijoiden aktiivista panosta ja sitoutumista. Jokaisella toimijalla on oma tehtäväkohtainen ja vastuullinen roolinsa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi:

Kymenlaakso on hyvinvoiva ja turvallinen alue, jossa voi elää terveellistä ja merkityksellistä arkea.

7. Hyvinvointikertomustyön työryhmä

Kymenlaakson hyvinvointialue vastaa hyvinvointikertomuksen koordinoinnista monialaisessa yhteistyössä kuntien, järjestötoimijoiden sekä muiden alueellisten yhteistyötahojen kanssa.

Alueellisen hyvinvointikertomuksen työprosessiin osallistui yli vuoden ajan tiiviissä yhteistyössä monialaisia hyte-työryhmiä, joissa oli osallistujia hyvinvointialueelta, kaikista Kymenlaakson kunnista (Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti) ja järjestöistä.

Valmistelutyössä kuultiin myös kuntalaisia ja monia eri asiantuntijoita eri organisaatioista.

Hyte-strategiakauden 2020-2025 arviointi toteutettiin kyselyillä eri organisaation hyte-ammattilaisille sekä online-yhteisön kuntalaiskyselynä prototyypeille.

Hyvinvointikertomuksen sisällön tuottamisesta ovat vastanneet alueelliset monialaiset hyte-työryhmät hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päällikön johdolla.

Väestöryhmäkohtaisten suunnitelmien sisällöllisestä koostamisesta vastasivat monialaiset maakunnalliset hyte-työryhmät, kuten maakunnallinen Lape-työryhmä ja ikääntyneen väestön työryhmä.

Työryhmien sisällön koonnista ovat vastanneet:

- Sanna Koste, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päällikkö, Kymenlaakson hyvinvointialue
- Mari Nieminen, vs. vastaava perhekeskuskoordinaattori, Kymenlaakson hyvinvointialue
- Jenni Yläjääski, asiakkuuspäällikkö, ikääntyneet, Kymenlaakson hyvinvointialue

8. Käsitteiden selitykset

Tässä hyvinvointikertomuksessa ja-suunnitelmassa käytettyjen käsitteiden kuvaukset ja määritelmät perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tuottamiin käsitelmäritelmiin.

Käsitteiden ajantasaiset kuvaukset ovat saatavilla THL:n verkkosivuilla: [Keskeisiä käsitteitä - THL](#)

9. Täydentäviä asiakirjoja

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma
- Kymenlaakson hyvinvointialuestrategia 2026-2029
- Kymenlaakson hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden palvelustrategia 2026-2029
- Kymenlaakson terveystaloustrategia 2026-2029
- Kymenlaakson maakuntaohjelma 2026-2029
- Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma
- Alueellinen neuvolasuunnitelma

Lähteet

1. [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä | 612/2021 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#)
2. [Laki hyvinvointialueesta | 611/2021 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
3. [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista | 980/2012 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
4. [Kymenlaakson-alueellinen-hyvinvointikertomus-2020-ja-suunnitelma-2020-2025.pdf](#)
5. [Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö - THL](#)
6. [Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Kymenlaakson hyvinvointialueella: Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2025](#)
7. [Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)
8. [THL Seurannan, arvioinnin ja ohjauksen ydintiedot](#)
9. FCG Selvitys
10. [Kymenlaakson alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportti](#)
11. Terveysliikuntastrategia, UKK-instituutti 2025
12. [Tulokset - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)
13. [Kymenlaakson alueellinen arjen turvallisuusohjelma 2024-2025](#)
14. [Osallistujien-Suomi-toimenpideohjelma-141124.pdf](#)
15. [Muistisairauksien yleisyys Kymenlaaksossa – Muistiliitto](#)
16. Hyvinvointikysely ikääntyneille tai tulevaisuuden ikääntyville kymenlaaksolaisille –loppuraportti 2023. TulKoti –hanke/Nordic Healthcare Group Oy.
17. [STM raportteja ja muistioita 2023:16](#)
18. [Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma: Vahva ja välittävä Suomi, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58](#)
19. [Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:31](#)
20. [Liina-Kaisa Tynkkynen, Satu Paatela, Anna-Mari Aalto, Ilmo Keskimäki, Eeva Nykänen, Mikko Peltola, Timo Sinervo, Tuukka Tammi, Marjaana Viita-aho \(toim.\) Tilannekuvia hyvinvointialueilta – muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen alkuvuosina. Raportti 3/2025](#)

Liite 1: Kuntakortit

1. [Haminan hyvinvoinnin kuntakortti](#)
2. [Kotkan hyvinvoinnin kuntakortti](#)
3. [Kouvolan hyvinvoinnin kuntakortti](#)
4. [Miehikkälän hyvinvoinnin kuntakortti](#)
5. [Pyhtään hyvinvoinnin kuntakortti](#)
6. [Virolahden hyvinvoinnin kuntakortti](#)

Liite 2: Järjestökortti

1. Kymenlaakson järjestökortti